

PSIHOLOGIA

SOCIETATEA
ȘTIINȚĂ & TEHNICĂ S.A.

3 1995

SINTEZE

- Lucian Blaga, protagonist al psihologiei creației în România (II)
N. C. Matei 2
- Alfred Binet în România
Gelu V. Todea 4
- Caracterul național
Constantin Schifirneț 16
- Jurământul și înjurătura în perspectivă antropologică
Ruxandra Gherghinescu 18
- Conduitele simulate în criminalistica modernă
Tudorel Butoi 30
- Distorsiuni și iluzii în cogniția socială
Pantellimon Golu 33
- Asociația Psihologică Americană și politica sa editorială
I. Rotar 40

PUNCTE DE VEDERE

- Eșecul poate fi evitat?
Georgeta Mihai 6
- Să ne controlăm imaginația și să gândim pozitiv
Irina Holdevici 9
- CIA și psihologia: liderii politici în vizor 24
- Despre lumea care populează penitenciarele 27
Florian Gheorghe
- Construcția socială a memoriei 38
Radu Gârmacea
- Orizonturi noi în psihologia muncii și organizațională europeană 42
Horia Pitariu
- Psihologia în facultățile cu profil tehnic 44
Anton Tabachiu

PSIHOTESTE

- Eșecul poate fi evitat! 7
- Test de raționament 12
- Știți să vorbiți la telefon? 21
- Aveți motive să consultați un psihanalist? 36
- Aveți o personalitate puternică? 46
- Gimnastică cerebrală 48

SOCIETATEA ȘTIINȚĂ & TEHNICĂ SA

Societate cu capital de stat funcționând sub egida Ministerului Cercetării și Tehnologiei, înmatriculată în Registrul Comerțului cu nr. J/40/6775/1991.

Consiliul de administrație
Ioan Albescu, Nicolae Naum,
Liliana Rodica Țurlica

PSIHOLOGIA

Anul V, nr. 3 (25)
Mai/Iunie 1995

Revistă editată de Societatea „Știință & Tehnică” SA în colaborare cu Asociația Psihologilor din România.
Președinte: prof. univ. dr. **Mihai Golu**

REDACTOR-ȘEF: **Adina Chelcea**

DTP: **Cristian Român**
DIFUZARE: **Cornel Daneliuc,**
Mugurel Nițulescu
(telefon: 617 58 33 sau 223 15 20, interior 1151)
ADRESA REDACȚIEI: Piața Presei Libere nr. 1, București, cod 79781
Telefon: 617 58 33
223 15 20, interior 1151 sau 1208
Fax: 222 84 94
TIPARUL:
Tipografia INTERGRAPH
Telefon: 769 35 68

CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI:
Prof. univ. dr. **Septimiu Chelcea**
Lector dr. **Irina Holdevici**
Dr. **Aurora Liiceanu**
Dr. **Stroe Marcus**
Dr. **Ion Mânzat,**
Prof. univ. dr. **Nicolae Mitrofan**
Prof. univ. dr. **Adrian Neculau**
Dr. **Grigore Nicola**
Prof. univ. dr. **Horia Pitariu**
Lector dr. **Mihaela Roco**
Prof. **Filaret Sîntion**

ISSN 1220-689X

Preț: 750 lei

PSIHOLOGIA

la cinci ani de la apariție

Cum zboară timpul... Ca ieri era aprilie și era 1990. Ideea publicării unei reviste de informare psihologică pentru tineri a aparținut redacției revistei "Știință și tehnică", revistă care a menținut constant rubrici de psihologie, chiar în perioada răfuielii puterii comuniste cu slujitorii științei despre om. Ne-am întâlnit atunci, în aprilie 1990, la Catedra de psihologie a Universității București. Amfitrion era profesorul Paul Popescu-Neveanu. Azi nu mai este. A dispărut dintre noi, dar spiritul de largă înțelegere ce îl caracteriza domină și acum colectivul de consultanți și științifici ai revistei. Nu toate accentele gândite atunci au fost acceptate, nici titlul - care ar fi fost PSI. A fost să fie **PSIHOLOGIA**, cu structura pe care cititorii noștri fideli o cunosc.

În primul număr al revistei, prof. univ. dr. Mihai Golu, președintele Asociației Psihologilor din România, preciza în "Argumentum": "Teoretic și decalarativ, toți dorim să devenim mai buni în raporturile interpersonale, mai capabili și mai eficienți în sfera activităților sociale". Pe parcursul celor douăzeci și cinci de apariții editoriale, **PSIHOLOGIA** i-a ajutat pe cititorii săi să treacă din zona intențiilor în imperiul faptei: să fie mai buni, mai competenți, oameni în plinătatea cuvântului.

Ne-am străduit să oferim în paginile revistei nu numai o informare consistentă și accesibilă în problematica psihologiei, dar și un ghid practic și un suport în efortul de autocunoaștere al fiecăruia. Am fost primii care,

după decembrie 1989, am vorbit despre identitate etnică și am pledat pentru toleranță. Nu am ocolit "problemele delicate", un timp ocolite: criminalitatea feminină, automutilarea, personalitatea machiavelică, magnetismul cerebral, sexul și activitatea cerebrală, războiul psihologic, androginia psihică, agresivitatea sexuală, comercializarea sexului, cerșetoria. Abordând problemele sociale ale momentului, nu am intrat în sfera politicii. Ne-am propus să cultivăm valorile autentice, să nu ne transformăm din oameni de știință în avocați partinici.

Portretele psihologilor români Constantin Rădulescu-Motru, Gheorghe Zapan, Vasile Pavelcu, precum și cele ale unor clasici ai psihologiei universale: W. Köhler, M. Wertheimer, S. Freud, C. Jung, J.L. Moreno, G. Kelly, S. Moscovici, ne apar ca modele nouă, psihologilor. Celorlalți specialiști le-am pus la dispoziție tehnici psihologice de sporire a competenței profesionale și sociale. Ne-am pronunțat ferm împotriva comportamentelor autodistructive: dependența față de alcool și tutun. La fiecare apariție, **PSIHOLOGIA** s-a prezentat cu probe de autocunoaștere, atrăgând atenția că este vorba doar de o invitație la autocunoaștere, și nu de teste psihologice propriu-zise, utilizate în laboratoarele de psihodiagnoză, probe mult mai complexe, etalonate pe populația din România, aplicate standard.

În locul horoscoapelor și al specula-

(Continuare în pag. 43)

Lucian Blaga

protagonist al psihologiei creației în România (II)

Prezentăm, în continuare, alte idei din opera lui Lucian Blaga, menite să ne dezvăluie spațiul reflecției filozofice și psihologice ale celui care este considerat cel mai profund și original gânditor român, ce poate fi pus pe aceeași treaptă cu marile valori ale culturii universale.

Blaga găsește mecanismul de comunicare între cele două instanțe ale psihismului uman - conștiința și inconștiința - prin conceptul metaforic de "personanță" (per-personare), care exprimă acea particularitate a inconștiinței grație căreia răzbate sub "bolțile conștiinței cu structurile, cu undele și cu conținuturile sale". Efectele instantanee sau permanente ale penetrării conținuturilor Inconștiinței către conștiință, pe de o parte, sînt de colaborare și de nuanțare a activității conștiinței și, pe de altă parte, "inconștiința izbutește uneori să se constituie în întrupări de sine stătătoare, chiar în spațiul propriu al conștiinței". Aceste întrupări ale Inconștiinței individual sau colectiv sînt, în consecință, alcătuirii pe temeuri constructive ce depășesc barierele conștiinței. Deci întrupările inconștiinței nu sînt simple proiectări fotografice în conștiință, ci sînt alcătuirii pe temeuri constructive, adică prelucrări ale informațiilor după mecanismele funcționale ale scoarței cerebrale - ale conștiinței -, deoarece în conștiință - spune Blaga - nu sînt enclave ale inconștiinței în care să se zămislească aceste construcții originare ale conținuturilor inconștiinței individual sau colectiv.

"În privința aceasta nu avem bucuria a ne putea face vreodată iluzie." Totuși, viața psihică de toate zilele, cum spune Blaga, "ne revelează în ritmul ei ciclic, în periodicitatea și alternanțele ei o seamă de stări și procese care nu sînt decît anevoie sau deloc explicabile în cadrul exclusiv al conștiinței", cum ar fi uitările, gesturile fără noimă, visele etc., fapte străine de noi - totuși ale noastre -, "atîtea stări și procese care la întîia vedere ne izbesc prin lipsa lor de sens"; sau, am spune noi, previziunile instantanee - neorientate rațional, volitiv -, fenomenele de iluminare bruscă ale conștiinței, dezlegarea unor probleme grele (de viață sau de inventivitate) în vis sau în momentele de relaxare și lipsă de preocupare expresă și chiar, de ce nu, fenomenele parapsihologice (telepatia, telechinezia, premoniția etc.) studiate de psihotronică - dacă avem în vedere enorma energie neuropsihică a inconștiinței. Aceasta încorporează, în conformitate cu legea lui Haeckel (ontogeneza repetă filogeneza, 1866), evoluția speciei, cu toate transformările organismului și ale sistemului nervos, sub forma unei game largi de instrumente neuropsihice de tip catenar instinctiv-propensiv, caracterizate

prin mare energie, siguranță, precizie și funcționalitate catenară - sistemică, la concurență cu mașinile electronice de calcul. De aici și atenția pe care o acordă Blaga inconștiinței ca formațiune neuropsihică mai puțin cunoscută. Atitudinea și orientarea lui față de Inconștiință sînt în mare parte metafizice, fapt care-l determină să opteze pentru un constructivism de perspectivă al psihologiei în general și al noologiei abisale în special.

Deși considerat filozof speculativ, care comunică prin mijloace metaforice, gîndește în imagini și vorbește liric, folosindu-se frecvent de mituri (D. Micu, 1983), pe lîngă noologie ca metodă abisală, Blaga apelează și la metode obiective: observația și introspecția analogică; folosită cu spirit critic și, mai ales, de un specialist, introspecția analogică poate găsi căi explicative apropiate de adevăr "cu o precizie posibilă ce nu lasă nimic de dorit", cum se exprimă Blaga. Fără observație, afirmă el, faptul psihologic, în ordinea conștiinței, rămîne oarecum absurd, suspendat în vid, fără aderență la logica interioară a conștiinței (Blaga, 1944).

În al doilea rînd, o dată cu admiterea existenței inconștiinței, "avem anume posibilitatea de a supune conști-

ința unei observații dirijate, tocmai pe baza și în perspectiva ideii teoretice despre inconștient”. Pe baza observației dirijate (“înrămate în teorie”) se stabilesc acele aspecte și fenomene de conștiință care ar putea fi îndreptate ca o prelungire sau ca un reflex al inconștientului.

Conștiința privită în perspectiva comunicării cu inconștientul – prin intermediul personanței – relevă două momente importante în actul complex al creației: conștiința posedă momente, elemente, fenomene care “debordează cadrele conștiinței”, fiind ancorate în inconștient; conștiința posedă unele momente și aspecte care nu ar putea fi socotite decât reflexe ale inconștientului.

“Aceste momente și aspecte sînt, prin ele însele, un reflex al substanței și conținuturilor inconștientului, care se conștientizează prin personanță, fenomen de importanță constitutivă pentru sufletul uman.

Cu privire la importanța acestui fenomen constitutiv, Blaga afirmă că fără personanțele inconștientului – fără reflexele primite din partea inconștientului – conștiința ar fi mai puțin dimensionată, ar fi lipsită de relief și adîncime; prin personanță, conștiința dobîndește o înfățișare relie-

fată “grație diferențelor de lumină și umbră sfîrșite în ea prin necurmata răsfrîngere a inconștientului”. În plus, fără personanțele inconștientului, conștiința ar cîștiga în precizie și luciditate, dar ar pierde ca plasticitate. Și pentru a reliefa aspectele – uneori tumultuoase și tulburătoare ale frămîntărilor ideative ale conștiinței în procesul creator – constată că “datorită inconștientului, viața noastră conștientă suportă un adaos de aspecte paradoxale, de adîncitoare disarmonii și rodnică dezechilibre”, care se finalizează sau “se manifestă în chipul cel mai accentuat și mai încheșnat în procesul creației spirituale”.

Dar penetrația acestor tulburătoare radiații ale manifestărilor abisale în conștiință nu este creație propriu-zisă, ci ele constituie numai “matricea stilistică” sau potențele determinante ale procesului creator sau ale stilului care, în ultimă instanță, se constituie în sistem de factori sau potențe de prim ordin (orizontul spațial și temporal, accentul axiologic, atitudinea anabasică și catabasică și năzuința formativă) și factori secundari sau accidentali (dragostea de bunuri materiale, dragostea de nuanță, de inefabil, de liniște, de mișcare etc.) care, în diverse combinații, generează stiluri diferite. În acest sens, Blaga consideră că “două stiluri pot să se deosebească printr-o parte de factori primari și să se asemene prin unii factori secundari și invers”. Spre exemplu, arta chineză seamănă cu impresionismul francez prin factorii secundari, dragostea de nuanță și inefabil; ele se deosebesc profund prin factorii primari, orizontul spațial și năzuința formativă. Artă veche egipteană seamă-

nă cu arta asiatică prin năzuința formativă, “în general stihnică”; ele se deosebesc prin orizontul spațial și uneori prin accent axiologic și alături prin sentimentul destinului.

Configurația factorilor (potențelor determinante) sau constelația lor – denumită de Blaga “matricea stilistică” – are caracter de mare stabilitate și rezistență interioară și conferă creației individuale sau colective pecetea sau prototipul acesteia, fiind opusă complexelor psihanalitice (întotdeauna de tip patologic) prin semnificația lor conceptuală pur logică.

În concluzie, putem afirma – alături de Blaga – că “matricea stilistică este un complex inconștient, dar rosturile ei nu se consumă în inconștient. Semnificația acestui complex inconștient se rotunjește, ajungînd la capătul texturii sale, de fapt în conștiință” (Blaga, 1944), unde “poate fi modelată prin spirit”. Numai aceste aserțiuni demonstrează cu precădere și fără drept de tăgadă că Blaga a acordat conștiinței rolul fundamental în finalizarea actului creator și infirmă afirmația unor comentatori ai operei sale conform căreia el nu a acordat atenție conștiinței sau a diminuat funcțiile negentropice ale conștiinței în procesul creației. Este suficient să descărcăm limbajul de aspectul său metaforic și apare sensul real al procesului creator ca modalitate de prelucrare (“rotunjire”, spune Blaga) în conștiință – prin mecanismele specifice – a impulsurilor venite din inconștient (matricea stilistică) și unde prototipul inconștient (textura) capătă o semnificație clară. ■

Prof. univ. dr.

N.C. MATEI

În ultimele două decenii, psihologia românească a pierdut câțiva dintre marii ei reprezentanți: prof. Nicolae Mărgineanu, prof. Benjamin Zörgö, dr. Valeriu Ceaușu, prof. Paul Popescu-Neveanu, prof. Ion Holban. Ei au traversat vremuri grele, dar au reușit să asigure, împreună cu mulți alții, continuitatea psihologiei în spațiul științific și cultural românesc, făcând legătura între generația reprezentată de prof. Constantin Rădulescu-Motru, prof. Florian Ștefănescu Goangă, acad. Mihai Ralea și generațiile de psihologi din zilele noastre

Alfred Binet în România

Începuturile psihologiei științifice românești sînt legate de spațiul european. Acum 100 de ani, deci în primăvara anului 1895, sosea invitat la București marele psiholog francez **Alfred Binet**, nume de referință în psihologia mondială. Interesant este faptul că activitatea strict didactică a acestuia a fost și rămîne legată de conferințele ținute la Universitatea din București. A fost și a rămas credincios cercetării de laborator.

Ministrul instrucțiunii publice din acea vreme era Take Ionescu, fost coleg la Paris cu A. Binet. Acesta i-a făcut invitația, iar Binet a onorat-o cu prisosință. Sosește deci la București în 27 aprilie 1895.

Numele său era asociat cu cel al lui W. Wundt și Th. Ribot ca promotori ai psihologiei științifice cu caracter experimental.

În România, atmosfera era propice, revista "Contemporanul" publica articole semnate de V. Conta, Ștefan M. Mihăilescu, C. Leonardescu, C. Dumitrescu. "Prelecțiunile" lui Titu

Maiorescu cuprind expuneri referitoare la cercetările psihologice ale acelor vremuri.

Iată cîteva repere biografice ale lui Alfred Binet, cel care a făcut primele demonstrații practice, cu caracter didactic, de psihologie experimentală.

S-a născut la Nisa, în sudul Franței, la 11 iulie 1857. Tatăl său era medic, mama actriță. Ulterior, familia se mută la Paris, unde rămîne, și A. Binet își face școala și studiile. Urmează Școala de Drept, apoi în 1890 își ia licența, terminînd Facultatea de Științe Naturale.

Urmează cursurile prof. Charcot despre hipnoză. Scrie apoi "Percepția exteroară", lucrare premiată de Academia Franceză. În 1892 este numit director adjunct al Laboratorului de psihologie aflat în subordinea lui Beaunis. Aici își începe cercetările, finalizate cu elaborarea "Scării metriche a inteligenței" (primul test de inteligență), fondează revista "L'ami psychologique" și îl are ca bursier pe talentatul psiholog român Nicolae Vaschi-

de, vreme de 4 ani. În acest laborator A. Binet a lucrat 25 ani.

În 1894 își dă doctoratul în științe la Sorbona, fiind numit director al Laboratorului de psihologie. A debutat foarte tînăr, cu inventivitate și putere de muncă, fiind rapid cunoscut pe plan european.

În 1900 publică volumul "Sugestibilitate", în 1902 fondează **Societatea pentru psihologia copilului și psihologie experimentală**, devenită apoi Societatea "Alfred Binet", cu buletin periodic și laborator de cercetări la Paris.

Fondează, în 1905, Laboratorul școlar de pedagogie normală, iar în 1907 publică volumul despre copiii anormali. În 1909 își expune concepția asupra psihologiei copilului în "Idei moderne asupra copiilor", lucrare tradusă și la noi în 1925 de dr. I.G. Marinescu.

Împreună cu Th. Simon, a stabilit criteriul de evaluare a inteligenței, cu ajutorul testelor, pentru fiecare vîrstă. "Scara inteligenței" a fost rapid preluată de W. Stern în Germania și de

Alfred Binet (1857 - 1911)

psihologii de la Universitatea Stanford, SUA.

După ce termină "Studiul experimental al inteligenței", moare, la 18 octombrie 1911, la 54 de ani, fără să ajungă să scrie ceea ce dorea: "Tratat de psihologie".

În 1895, când sosea la București, era deja o personalitate în domeniu, utiliza metoda experimentală în "studiul funcțiilor psihice superioare".

A stat în România 52 de zile, fiind găzduit și audiat de însuși rectorul Universității din București, Titu Maiorescu, cu care se împrietenește și corespundează ulterior.

Facultatea de Științe comandase și primise deja aparatură psihofiziologică necesară demonstrațiilor de la firma specializată "Charles Verdin". Presa vremii le și menționează: aparat de

înscrisoare a vorbirii, pneumograf, aparat de localizare a mișcării, miograf, sfigmoscop, ergograf, metronom etc.

În 29 aprilie, Binet și-a ținut prima conferință, în condiții optime, "pentru ca dl Binet să fie încântat că a vizitat România, iar tineretul să profite cât mai mult de prelegerile ce se vor face", scrie Titu Maiorescu.

A n u a r u l Universității indică numărul prelegerilor, două pe săptămână (marțea și sâmbăta), pînă la 9 iunie; pleacă însă pe 17 iunie. Pe 10 iunie, face, împreună cu Tache Ionescu și Titu Maiorescu, o excursie la Sinaia.

Din cauza interesului crescut, prelegerile se țin în sala Senatului. Presa vremii este prezentă, articole favorabile apărînd în "L'indépendance roumaine", "Românul", "Adevărul" și "Universul".

Trebuie menționată remarca lui N. Iorga: "Lecciónes domnului Binet, un psiholog apreciat, au fost audiate de numeroși studenți care abandonaseră alte cursuri..., care au trebuit să se întreprună pe timpul cît au durat prelegerile...". Acești numeroși studenți erau pierduți în vasta sală a Senatului în masa de auditori veniți din afara Universității.

Un al doilea fapt ce cred

că trebuie amintit este acordarea subvenției de 1 000 franci anual pentru talentatul psiholog N. Vaschide, care pleacă cu Binet la Paris și pînă în 1899 trimite trimestrial referate asupra cercetărilor sale.

În 1896, Titu Maiorescu îi oferă lui A. Binet o catedră la Universitatea București, însă Binet răspunde: "În acest moment nu mă mai gîndesc decît la laboratorul meu, sînt 5 luni de cînd nu am mai pus piciorul în el. Dv., care iubiți atît de mult studiul, înțelegeți nevoia pe care o simțiți de a-ți regăsi instrumentele, aparatele, subiecții..." (scrisoarea se află în colecția Academiei Române).

Și încă o mențiune pentru a-l înțelege pe marele psiholog. Principiul său metodologic, valabil și astăzi era: "Trebuie părăsită ideea că un procedeu de investigație poate deveni destul de precis pentru a fi încredințat primului venit, că e necesar să fie interpretate, că ele nu au valoare dacă sînt separate de orice comentariu, că simpla constatare a nivelului intelectual nu e interesantă decît dacă e însoțită de o interpretare a cauzelor care au produs acest nivel, că este cazul să te întrebi de fiecare dată care e influența familiei și a mediului social". "Ea, metoda, nu este un cîntar din gară".

Merită să medităm la toate acestea, acum, cînd psihologia revine în peisajul științific românesc și, uneori, poate că ar fi necesar ca istoria să se repete. ■

*Psiholog
Gelu V. TODĒA,
Timișoara*

Poate nu vă vine să credeți, dar
cîteodată alegeți singuri eșecul – ne
avertizează dr. Raj Persand,
sfătuindu-ne să nu subapreciem
puterea și dominația strategiilor
noastre de apărare!

EȘECUL poate fi evitat?

Oricine se gîndește cum să aibă succes – la locul de muncă, în relațiile cu ceilalți, în afaceri – sau cum să constituie un punct de atracție pentru alții. S-a creat o adevărată industrie pentru a vinde ideea că dacă vrei să ai succes trebuie să participi la un anumit curs de psihologie, parapsihologie sau yoga, să urmezi o anumită terapie sau să cumperi un anumit produs cosmetic.

Toate acestea se bazează, de fapt, pe o simplă presupunere, și anume că motivul pentru care nu ai succes se datorează faptului că îți lipsește ceva, chiar dacă este vorba doar de încredere. În ultima vreme, psihologii au început să-și pună întrebarea dacă nu cumva cea mai bună modalitate de a înțelege succesul este, pur și simplu, o inversare a problemei: nu de ce reușim, ci de ce eșuăm.

Răspunsul este acesta: eșuăm cel mai adesea deoarece "hotărîm" și "decidem" să o facem. Nu conștient, desigur, ci inconștient și totuși deliberat vă hotărîți să abordați probleme (sau căi de rezolvare a acestora) care "garantează" eșecul. Acest comportament s-ar putea numi "autoanulare", "autohandicapare" sau "autosabotare" și, se pare, va deveni ideologia domi-

nantă de autoajutorare a acestui deceniu.

Mesajul care se desprinde este acesta: dacă vrei să reușești în scopul pe care ți l-ai propus pune-te pe muncă, pentru că obstacolele majore pe care trebuie să le depășești nu sînt ridicate de alții, ci sînt create chiar de către tine.

Înainte de această noi abordări a problemei, cei care se autosabotau erau considerați ca făcînd parte dintr-un grup restrîns, denumiți masochiști. În realitate, puțini sînt aceia cărora suferința sau eșecul le produce o reală plăcere; din această cauză, conceptul învechit de masochism a fost înlocuit de cel al personalității "autoanulante".

Există mai multe modalități prin care oamenii se autodistrug în mod deliberat. O cale este folosirea "strategiilor contraproductive", și anume abordări sau răspunsuri care sînt ineficiente (zadarnice). Oamenii folosesc adesea acest gen de strategie contraproductivă, deoarece au fost învățați (îndeosebi cînd erau copii) că eșecurile apar atunci cînd nu-și dau foarte mult interesul, cînd nu muncesc din greu. Teama de eșec îi face, în consecință, să muncească mai mult. De fapt, efortul sporit este de autoanulare, deoa-

rece ei lucrează folosind o strategie ineficientă. Cei ce folosesc strategii contraproductive își vor spune: "Ei bine, nu-i vina mea. Privește cît de mult muncesc. Este, cu siguranță, vina lor!".

Cîteodată, și eșecurile au avantajele lor. Deseori, oamenii aleg în mod inconștient eșecul, deoarece consecințele lui pozitive sînt mai atrăgătoare decît repercusiunile negative pe care le poate aduce succesul. Multe situații implică un obiectiv imediat, dar și unul mai îndepărtat și oamenii fac deseori alegeri greșite, concentrîndu-se pe consecințele imediate, pe termen scurt, și neglijîndu-le pe cele pe termen lung.

O altă tactică este de a recunoaște că eșecul stimulează simpatia din partea prietenilor sau a celor ce ne iubesc, în timp ce succesul stîrnește invidia. Aceasta înseamnă că s-ar putea să alegeți eșecul pentru a nu distruge statu-quo-ul relațiilor dv. sau, pur și simplu, pentru a cîștiga simpatie?

O dată ce începi să ai succes, simți că trebuie să te menții. A avea mai puțin succes îți permite să scapi de acest gen de așteptări și îți mai atenuază sentimentul de anxietate și tensiune.

Dar cel mai surprinzător motiv pentru "autoanulare" este că acesta acoperă (ține

Da, eșecul poate fi evitat!

Testul pe care vi-l oferim este propus de dr. Raj Persand. Această probă poate fi rezolvată numai după ce ați lecturat aspectele teoretice ale problematicii eșecului.

La fiecare dintre enunțurile de mai jos aveți două variante de răspuns: sînt de acord; nu sînt de acord. Citiți cu atenție

fiecare punct, hotărîți care dintre răspunsuri corespunde cel mai bine părerii dv. și încercuiți litera corespunzătoare. Nu săriți nici un enunț. Dacă nu sînteți hotărît, bifati-l pe cel pe care-l considerați cît mai aproape de ceea ce simțiți. Nu citiți interpretarea înainte de final. Nu zăboviți prea mult la fiecare enunț și fiți cît mai onest cu puțința.

	ENUNȚURI	DA	NU
1.	Nu pot să sufăr să fiu ocupat toată ziua.	A	B
2.	În medie, am mai multe eșecuri decît succese.	B	A
3.	Îmi place în mod deosebit să fiu răsfațat continuu.	A	B
4.	Nu atrag atenția asupra activității mele bune.	B	A
5.	Îmi face bine multă distracție.	A	B
6.	Ceea ce fac este mai bun decît ceea ce sînt.	B	A
7.	Îmi place mai mult să fiu singur decît în compania altora.	A	B
8.	Deseori, mă simt prins în capcană.	B	A
9.	Problemele mele nu mi se datorează aproape niciodată mie.	A	B
10.	Propria-mi persoană îmi ajunge (mă bizui foarte mult pe propriile-mi forțe).	B	A

Pentru a afla scorul, adunați B-urile, ignorînd A-urile.
(Interpretarea rezultatelor în pagina următoare).

în umbră) problema. Descoperind cît de atrăgător sau inteligent ești cu adevărat, poate deveni o probă de confruntare foarte dură – mai ales dacă simți că nu poți face nimic în acest sens. Dar avantajul unei strategii de autoanulare este acela că oferă întotdeauna o scuză dacă eșuezi. Dacă nu te-ai autosabotat și totuși ai un eșec, vei fi forțat să ajungi la o concluzie cam neplăcută (inco-

modă pentru tine) privind propriile abilități (capacități).

Succesul și eșecul au implicații puternice pentru modul în care te percepi și, deci, te autoapreciezi. Și totuși, autoaprecierea este o acțiune instinctivă de protecție. Sabotarea unei situații dă naștere la o explicație externă, secundară pentru eșec (de vină era băutura; n-am mai avut timp să revăd materia; am pierdut trenul; ar fi trebuit să fiu mai

istet), alta decît propria incapacitate, explicație care ar fi mult mai dăunătoare pentru modul în care vă vedeți (Imaginea de sine).

Astfel pot fi anulate orice alte explicații bine întemeiate pentru un eventual eșec. Folosirea alcoolului sau faptul că nu ai făcut tot ce trebuia sînt poate cele mai obișnuite strategii de autoanulare. "Eficiența" acestui autosabotaj: dacă ai succes în ciuda obstacolelor

INTERPRETAREA REZULTATELOR

7 B sau mai mult: Un scor mare pentru autoanulare; deși perseverați, vă și auto-sabotați. Vă place să aveți grijă de alții și nu vă simțiți bine când cineva are grijă de dv. Vă învinuiți când ceva nu merge în activitatea dv. cu ceilalți. Vă autosacrificați, vă subestimați, vă manifestați față de ceilalți plăcut, dar în sufletul dv. sînteți supărat și neîncrezător. Trebuie să învățați să vă respectați, concentrîndu-vă asupra calităților dv. pozitive.

Între 5 și 6 B-uri: Nu vă simțiți foarte rănit dacă alții încearcă să profite de dv. Oricum, grija omniprezentă cu privire la ce cred alții despre dv. vă face să le îndepliniți dorințele în loc să puneți pe primul loc propriile dv. interese. Sînteți suspicios față de cei din jur, care își dau silința să vă ajute și preferați să faceți singur lucrurile în loc să cereți ajutorul. Trebuie să știți că masochismul dv. este un mod de a iubi autoanulator – este arma celor slabi. Trebuie să vă simțiți mai în voia dv. în privința laudelor, învățînd că nu toate complimentele sînt false sau adresate din interes.

Între 3 și 4 B-uri: Sînteți mai degrabă încrezător decît autosabotor critic și credeți că faceți anumite lucruri mai bine ca oricine; încă vă reprimăți supărarea pe superiori, care au tendința de a stîrni lingușitorul din dv. cînd sînteți în prezența lor, așa încît aveți anumite tendințe masochiste. Uneori puteți fi o persoană care se plînge și se autorepunge. Alteori credeți că sînteți iubit pentru ceea ce faceți și mai puțin pentru ceea ce sînteți.

2 B sau mai puțin: Credeți că suferința nu este de obicei necesară și ar trebui evitată, dar faptul că nu vă place să faceți sacrificii personale vă poate frîna cariera sau relațiile personale. Nu vă place cu adevărat să aveți grijă de alții, deși o puteți face temporar. Preferați să-i faceți pe ceilalți să se frămînte, există chiar un element de sadism aici. Este puțin probabil să faceți greșeala să iubiți pe cineva care să nu vă iubească. S-ar putea chiar să procedați invers: să vă creați o relație cu un "autosabotor". ■

*Traducere și adaptare:
Georgeta MIHAI*

.....
întîlnite, poți crede că ești mult mai capabil: "am reușit, în ciuda a tot ce s-a întîmplat; înseamnă că sînt cu adevărat bun".

Crearea unor obstacole în calea succesului poartă numele de "principiul anulării": eșecul în împrejurări extenuante este anulat, nefiind considerat ca o dovadă de incompetență.

Reversul monedei este "principiul creșterii" (sporirea) succesului și este considerat drept o dovadă a unei abilități personale deosebit de mari. Creînd un impediment în calea performanței, se minimizează implicațiile eșecului, atribuit obstacolelor și nu incapacității personale.

Frumusețea "autohandicapării" este că, de fapt,

conferă beneficii și cînd ai succes și cînd ai eșec, deoarece îți permite să-ți păstrezi sentimentul de autoapreciere (self esteem), orice s-ar întîmpla.

De fapt, autosabotorii evită să descopere adevărul despre capacitățile lor. Dacă vrei să ai succes, trebuie să te întrebi dacă ești într-adevăr gata să te confrunți cu adevărul dur privind propriile abilități. Doar atunci cînd accepți faptul că s-ar putea să fii mai puțin capabil decît crezi, abia atunci începi să abordezi problema eficient.

În final, nu poți dori sincer succesul fără a dori o confruntare cu propria persoană, o punere la încercare a acesteia, fără de care nu există o creștere personală. Iar succesul care

.....
nu se bazează pe așa ceva este, probabil, un succes facil, persoana propunîndu-și un țel prea jos.

Masochiștii sînt crescuți de părinți critici, pe care ei încearcă în mod constant să-i mulțumească. Apoi caută parteneri critici sau care îi resping, repetînd același "pattern" de obținere a aprobării. Cînd aceste relații eșuează, masochiștii își reprimă furia și se autoînvinuiesc. Datorită modului cum au fost crescuți, ei simt că au dreptul la plăcere sau bucurie doar după ce au suferit. Cred că dacă suferă acum, vor fi răsplătiți în viitor. ■

*Asistent univ.
Georgeta MIHAI*

Bandler (1977) este de părere că majoritatea oamenilor își folosesc imaginația pentru a descoperi doar acele lucruri și evenimente care îi fac să se simtă prost. De ce să așteptăm pînă cînd soțul are o aventură extraconjugală? Mai bine ne-o imaginăm dinainte și îl și vedem cu ochii minții simțindu-se mai bine în compania altcuiva. Iată un mecanism foarte eficient pentru a deveni geloși și a ne face viața amară. Pentru că vă simțiți foarte prost dispusă, începeți să

Antrenamentul bazat pe programarea neurolingvistică (N.L.P.) are menirea de a-i învăța pe subiecți – pacienți sau oameni sănătoși – să-și modifice în mod deliberat trăirile afective și să-și optimizeze comportamentul.

Sistemul N.L.P. a fost elaborat de către Richard Bandler și John Grinder în 1977, ulterior metoda extinzîndu-se foarte mult, la dezvoltarea ei aducîndu-și contribuția și alți autori. Prezentăm în continuare alte tehnici de antrenament bazat pe programare neurolingvistică, menite să ne ajute să ne controlăm imaginația și să gîndim pozitiv.

Să ne controlăm imaginația și să gîndim pozitiv

plîngeți, să-i faceți reproșuri, să-l îndepărtați, să-l cicăliți și ceea ce ați imaginat se întîmplă în cele din urmă cu adevărat.

Mai bine construiți imagini pozitive în care dumneavoastră vă simțiți bine în compania soțului.

Întrebînd un tînăr timid de ce este timid, acesta răspunde: devin timid cînd trebuie să întîlnesc o persoană nouă pentru că mă gîndesc totdeauna că n-o să mă placă. Tînărul a fost sfătuit să vizualizeze situația inversă, și anume că persoana pe care o va întîlni o să-l placă foarte mult.

Soțul intră în sufragerie, găsește dezordine și se înfurie. Cearta izbucnește. "De ce nu încerci să faci altceva înainte de a deveni

furios?" De obicei, pacientul se miră. Singurul mod corect de a acționa este să faci exact ce-i vine în momentul respectiv. Tehnica de modificare a acestui tip de comportament este reîntoarcerea la sursa care a generat comportamentul și reorientarea acestuia de la bază.

De pildă, o pacientă se plînge de faptul că are frecvent reacții agresive. Terapeutul o readuce înapoi la momentul cînd îi vine să dea un răspuns agresiv și îi reorientează comportamentul: "În loc să răspunzi agresiv ospătarului care te-a servit prost, mai bine abordează-l tu dinainte cu bunăvoință".

Un model comportamental frecvent întîlnit în cuplu-

rile maritale și care contribuie la deteriorarea unității cuplului este următorul: dorești ceva de la partenerul tău, dar el nu îți acordă gratificația. Te simți prost. Apoi îi arăți cît de rău te simți în speranța că vei primi ceea ce dorești. Aceasta amplifică trăirea negativă. Nu e mai simplu să-i spui pe un ton amabil și vesel: "Nu vrei să faci asta pentru mine?".

Cea mai mare eroare constă în a gîndi că pentru a ne simți fericiți în anumite situații este nevoie ca o anumită persoană să se comporte într-un anumit fel, așa cum dorim noi: "Tu trebuie să te comporți așa cum vreau eu, altfel eu mă voi simți nefericit și te voi face și pe tine să te simți nefe-

ricit". Când partenerul nostru nu este de față și nu poate să se comporte așa cum dorim noi, ne simțim rău. Îi reproșăm: "Nu ai fost aici să mă faci să mă simt bine, așa că acum eu te voi face să te simți rău; doresc să fii aici tot timpul; nu te mai duce la meci, nu te mai duce la restaurant cu prietenii, stai cu mine. Dacă mă iubești, vei face ce vreau eu, pentru că dacă nu procedezi astfel, eu mă simt rău, pentru că te iubesc".

Trăind sentimentul că dacă nu beneficiați de timpul partenerului dumneavoastră într-un moment anume aveți impresia că vă simțiți rău și dacă amplificați mintal această stare psihică, asociați sentimentele negative cu figura partenerului, iar când acesta revine izbutiți să vă simțiți prost și când el este prezent.

Dacă întrebăm pe oameni ce doresc, ei ne vor spune cel mai adesea că **doresc ceea ce nu au și nu ceea ce au deja**. Ei tind să ignore ceea ce merge bine și să observe numai ceea ce merge prost.

Majoritatea cuplurilor maritale nu se mai simt la fel de fericite ca la început din cauza acestui fel de gândire. Lucrurile ar merge mult mai bine dacă de fiecare dată când ne revine în minte figura partenerului nostru ne simțim fericiți că l-am întâlnit.

De ce gândim negativ?

Doi autori americani, Handley și Pauline Neff (1985), ne dau o serie de sfaturi utile pentru a contracara gândirea negativă.

1. Dați-vă seama de faptul că această "gândire

negativă" este o parte a psihicului dumneavoastră.

Unii oameni sînt stresați datorită personalității de bază (ei fac parte probabil din tipul A, care muncește zi și noapte, fără să se odihnească și fără să-și acorde timp de relaxare); pentru tipul perfecționist, orice mic eșec este o catastrofă.

Alții au o imagine negativă despre sine datorită psihotraumelor din copilărie, iar o a treia categorie se văd în culori negative pentru că nu pot face față expectațiilor iraționale pe care le pun alții în fața lor.

Oamenii pot realiza performanțe extraordinare atunci când aleg lentilele corecte prin care să-și privească propriile limite. Aceasta se realizează prin concentrarea atenției asupra calităților pe care le avem și nu asupra limitelor noastre. Inconștientul celor care au succes este programat pe ideea că ei pot face lucruri mari.

O dată ce am admis faptul că noi nu gîndim clar și că gîndirea negativă este o parte a propriului psihic, putem alege alte lentile prin care ne privim și astfel putem vedea posibilitățile noastre reale.

2. Identificați "glasul" gândirii negative. Acest demers se numește **conștientizare cognitivă**. Procesul de transformare a gîndurilor negative în gînduri pozitive se numește **restructurare cognitivă**.

Iată cele 10 tipuri de distorsionări cognitive care afectează mai frecvent persoanele anxioase:

● **Perfecționismul** pune în fața individului standarde

și exigențe neraționale.

● **Tendința de a generaliza o respingere asupra tuturor situațiilor de viață** (cînd o femeie se poartă rece cu tine, îți spui că nu faci "două parale"). De fapt, nu ne putem aștepta ca toată lumea să ne placă.

● **Concentrarea asupra negativului reprezintă tendința de a permite unei situații negative să le întunece pe toate celelalte.**

● **Refuzul pozitivului:** tendința de a ne convinge că pînă și în lucrurile bune există o parte rea. O altă modalitate este să ne spunem că acum nu mai putem face lucrurile care ne plăceau înainte sau cînd cineva ne face un compliment avem tendința de a-l transforma în critică ("Mi-a spus că arăt bine; precis își bate joc de mine!").

● **Fenomenul "albul devine negru"** apare atunci cînd folosim fapte neutre sau chiar pozitive pentru a trage concluzii negative. O modalitate frecventă de a face acest lucru este a interpreta ca ostile acțiunile unei persoane care de fapt se simte stînjenită sau are o problemă personală.

● **Modelul extindere-reducere** reprezintă deprinderea de a exagera un eveniment negativ generator de anxietate și de a minimaliza unul pozitiv.

● **Crearea de fantasmeficțiuni** înseamnă a lăsa emoțiile să se substituie adevărului despre eveniment.

● **Comportamentul "trebuie"** ne determină să acționăm împotriva voinței noastre: parcă un șef imaginar

ne-ar spune că am fi mai puțin perfecți dacă n-am face-o. Aceasta este o gândire tiranică, ce nu face decât să producă culpabilitate. Nu contează de fapt ce spun alții despre comportamentul dumneavoastră, deoarece sînteți o persoană perfect capabilă să știe ce trebuie să facă și ce nu.

● Eroarea de generalizare înseamnă a-ți spune că ești rău sub toate aspectele dacă ai făcut o greșeală. Adevărul este că toți oamenii fac greșeli și că sînteți o persoană valoroasă chiar dacă ați greșit.

● A spune "este greșeala mea" înseamnă a vă asuma o responsabilitate pentru un eveniment negativ care nu vă aparține. (Dacă soțul bea prea mult, plîngeți și spuneți: "E vina mea".) Adevărul e că nimeni nu poate și nu trebuie să controleze o altă persoană.

Cum să gîndim pozitiv?

Aceiași autori ne propun tehnici simple de autocontrol pentru a elimina gîndirea negativă:

● Utilizați tehnica punctelor albastre plasate în diverse locuri pentru a vă reaminti de distorsionările cognitive. De cîte ori vă alunecă ochii pe punctul albastru, întrebați-vă cum gîndiți. Este ușor de observat că aceasta este o metodă comportamentalistă bazată

pe condiționare.

● Metoda opririi bruște. De cîte ori vă vin gînduri negative, puteți să vă spuneți direct, în limbaj intern: "Oprește!". Rugați pe cineva să vă atragă atenția ori de cîte ori gîndiți negativ.

Înlocuiți gîndurile negative cu gînduri realiste, bazate pe cunoașterea corectă a situației.

Se identifică distorsiunea cognitivă și apoi se planifică modul cum ne vom confrunta cu realitatea. Cel mai ușor mod de a face acest lucru este să notăm pe o hîrtie pe trei coloane:

- a/ Gîndirea problemei;
- b/ Distorsiunea cognitivă;
- c/ Înlocuirea pozitivă

a/ Notați gîndurile care creează emoții negative.

b/ Identificați distorsionarea cognitivă. De pildă, dacă soțului nu i-a plăcut rochia nouă pe care ați cumpărat-o, aveți poate tendința de a generaliza. "Sînt urîtă și lipsită de grație orice aș îmbrăca".

c/ În coloana cu gînduri pozitive puteți nota: "Sînt atrăgătoare pentru că am următoarele calități"; sau: "Soțului nu-i place rochia nouă, dar nu e neapărat nevoie să-i placă tot ce port. E destul că îmi place mie cum arăt în ea; sînt bucuroasă s-o port". De pildă, iraționalul "Nimeni nu mă iubește" se poate înlocui cu "Mă pot gîndi la 3-4 persoane care mă iubesc".

● Relaxați-vă și reprogramați inconștientul.

Pentru pacientul care se teme de fiecare dată că ori de cîte ori va părăsi casa va avea un atac de panică este recomandabil ca în stare de relaxare să își spună: "Ori de cîte ori părăsesc casa, corpul meu va fi perfect relaxat. Mă bucur să ies la plimbare". În același timp el se va vizualiza pe sine mergînd peste tot, cu o figură zîmbitoare și făcînd lucruri interesante. ■

Lector dr.
Irina HOLDEVICI,
Universitatea București

DRUMUL CEL MAI SCURT CĂTRE INFORMAȚIE

RADIO DELTA

București, Ploiești și Valea Prahovei

93,5 FM

O GAMĂ COMPLETĂ DE SERVICII PROMOȚIONALE

TEL. (01) 631 73 89 *** FAX (01) 311 34 32

CONSTANȚA * BRAȘOV * GALAȚI * BUZĂU * RM. VÂLCEA * ORADEA * FOCSANI

Vă propunem spre rezolvare – cu intenția de a vă autoevalua – un test din categoria celor folosite pentru estimarea mobilității mintale, supleții inteligenței, capacității de adaptare la situații noi, de soluționare a unor probleme între care, la prima vedere, nu există nici o legătură.

Test de raționament

Testul cuprinde, în total, 33 de probleme, grupate în patru serii distincte: de cifre; de litere; de cifre și litere combinate; jocuri de cuvinte. Fiecare serie începe fără explicații speciale. Exercițiile sînt astfel concepute încît să vă determine să apelați la multe dintre mecanismele gîndirii, dar ele nu epuizează metodele de raționament pe care le utilizăm frecvent în viața și activitatea noastră.

Destinați 15 minute pentru rezolvarea testului. Folosiți în acest scop, neapărat, o foaie de hîrtie, pe care consemnați operațiile intermediare, acolo unde este cazul, și răspunsurile propriu-zise. În plus, procedînd în felul acesta, dați și altora

posibilitatea să-și verifice calitatea raționamentului.

După ce răspundeți, verificați-vă răspunsurile și calculați-vă scorul cu ajutorul cheii pe care v-o punem la dispoziție. Acordați-vă un punct pentru fiecare răspuns corect, indiferent de dificultatea problemei. Dacă scorul dumneavoastră global este sub 17 puncte, vă recomandăm să revedeți răspunsurile la fiecare exercițiu și să analizați unde și de ce ați greșit. Dacă veți acorda atenție și scorului la fiecare serie în parte, veți putea să sesizați atît punctele dumneavoastră slabe, cît și pe cele forte și, astfel, cu un efort organizat, să le remediați sau chiar să le eliminați pe primele. Succes!

A. Serii de cifre

Fiecare semn de întrebare reprezintă un număr pe care trebuie să-l găsiți pentru a completa seria:

1.	7	13	19	25	?	?				
2.	35	28	21	14	?	?				
3.	3	9	27	81	?	?				
4.	576	288	114	72	?	?				
5.	12	17	18	23	24	29	30	35	?	?
6.	6	12	15	30	33	66	?	?		
7.	4	8	11	10	20	23	22	?	?	
8.	?	6	9	8	16	?	18	36	39	
9.	14	23	31	38	?	49	?	56		
10.	7	12	19	24	43	48	?	?		
11.	24	48	36	1	?					

B. Serii de litere

Fiecare punct reprezintă o literă pe care trebuie să o găsiți pentru a completa seria:

1. B F J N R . .
2. . X V T R P .
3. Y W T P K .
4. A G C E E C G . .
5. F E T I G E T J H E T K I E T . .
6. A Y BC XW DEF VUT GHIJ
7. DBAC HFEG LJK PNM .
8. maramanor; amar,

C. Serii combinate de cifre și litere

Fiecare punct reprezintă o literă sau un număr. Completați seria cu literele sau numerele care lipsesc.

1. X 3 U 8 R 13 0 18 . .
2. A 3 BC 6 DEF 18 GHIJ .
3. 666(S) 389(T) 972(N) 541(C) 707(.)
4. O 2 R 1 M 3 A 4 ROMA; S 5 L 3 Z 1 O 4 E 2
5. I 1 VII 4 IX 3 XII 4 XXII 6 VIII 5 XXVII 8 XVIII .
6. Cotidian 6 5 3 4 2 4 7 8; 7 8 3 4 6
7. armă suris luptător femeie
4 5 8 .

D. Jocuri de cuvinte

Fiecare punct reprezintă o literă sau un număr. Completați seria cu numerele sau literele care lipsesc. La exercițiile 5 și 6 notați cuvintele care considerați că reprezintă soluția.

1. Avan, Amar; Nava,
2. Capul face, capul
3. Ore, secunde, minute; 24; 84600,
4. Vapor, apă; Avion, aer; Autovehicul,
5. Scaun, Fotoliu, Taburet, Masă, Canapea
Bivol, Om, Șarpe, Leu, Balenă
6. Cald, Prietenos, Frig, Tandru, Brutal
Puternic, Negru, Slab, Alb
7. Roșia I Comestibilă III Legumă II
Sălbatic 3 Leul 1

Rezolvarea testului de raționament

A. Serii de cifre

1. Serie crescătoare, la numărul precedent adăugându-se cifra 6.

Răspuns: 31 și 37.

2. Serie descrescătoare, din numărul precedent scăzându-se cifra 7.

Răspuns: 7 și 0.

3. Serie crescătoare, numărul precedent fiind înmulțit cu 3.

Răspuns: 243 și 729.

4. Serie descrescătoare, numărul precedent fiind împărțit la 2.

Răspuns: 36 și 18.

5. Serie crescătoare, în care alternează numere pare cu numere impare (12-18-24-30-? și, respectiv, 17-23-29-35-?). Se adună 6 la numărul precedent din fiecare serie.

Răspuns: 36 și 41.

6. Serie crescătoare, în care alternează înmulțirea cu 2 cu adunarea cu 3 a numărului precedent.

Răspuns: 69 și 138.

7. Serie neregulată, cu următoarea progresie:

$4(x2 =) 8(+3 =) 11(-1 =) 10(x2 =)$
 $20(+3 =) 23(-1 =) 22 \times 2 = 44 + 3 = 47.$

Răspuns: 44 și 47.

8. Se rezolvă la fel ca seria 7.

Răspuns: 3 și 19.

9. Serie crescătoare, în care se adună numărul precedent dintr-un șir cu numere descrescătoare (9, 8, 7, 6, 5, 4, 3).

Răspuns: 44 și 53.

10. Serie crescătoare, în care al doilea număr (12) a fost obținut prin adunarea cu 5 a primului număr (7), al treilea număr (19) a rezultat din adunarea primului număr cu al doilea număr etc.

Răspuns: 91 și 96.

11. În fiecare număr, a doua cifră se obține prin înmulțirea cu 2 a primei cifre ($4 = 2 \times 2$; $8 = 2 \times 4$; $6 = 2 \times 3$).

Răspuns: 2 (2 x 1).

B. Serii de litere

Rezolvarea acestui tip de exerciții presupune cunoașterea perfectă a alfabetului – succesiunea literelor în ordine normală (a, b, c, d, ... x, y, z) și în ordine inversă (z, y, x, ... c, b, a).

1. Este o parte a alfabetului în sens normal, dar între două litere consecutive lipsește un grup de trei litere.

Răspuns: V și Z.

2. Este o parte a alfabetului în sens invers, dar între două litere consecutive lipsește o literă.

Răspuns: Z și N.

3. Este o parte a alfabetului în sens invers. Între două litere consecutive, lipsește un grup crescător de litere – Y(x), W(vu), T(srq), P(onml), K(jihf).

Răspuns: E.

4. Este o serie constituită dintr-o secvență a alfabetului în sens direct (A, C, E, G) și una în sens invers (G, E, C). În fiecare secvență, între două litere consecutive lipsește o literă pentru a forma succesiunea normală.

Răspuns: A și I.

5. Serie alcătuită din două secvențe distincte: prima este constituită din repetarea unui grup de trei litere, din care primele două sînt întotdeauna aceleași (ET), cea de-a treia literă din grup alcătuind o succesiune directă: I, J, K, . (L); a doua reprezintă o succesiune în sens direct: F (prima literă), G (a cincea literă), H (a noua literă), I (a treisprezecea literă), . (a șaptesprezecea literă - J).

Răspuns: L și J.

6. Sînt două categorii de grupe: prima A, BC, DEF, GHIJ, în care literele se succed în ordine directă; a doua Y, XW, VUT, ..., în care literele sînt dispuse în ordine inversă. În cadrul fiecărei grupe, combinația precedentă este suplimentată cu o literă.

Răspuns: S, R, Q, P.

7. Ajungeți la soluție dacă sesizați logica aflată la baza alcătuirii celor patru combinații. Astfel, în prima combinație, DBAC, A se află în poziția a 3-a, B în poziția a 2-a, C în poziția a 4-a, D în poziția 1; în combinația a II-a, HFEG, literele care urmează firesc în alfabet sînt așezate astfel: E în poziția a 3-a, F în poziția a 2-a, G în poziția a 4-a și H în poziția 1. În fiecare combinație, literelor sînt dispuse în același mod.

Răspuns: O.

8. Cuvîntul amar este format din primele patru litere ale seriei. Din celelalte litere se poate forma cuvîntul roman.

C. Serii combinate de cifre și litere

1. Seria este constituită din două secvențe: în prima, literele (X, U, R, O, ...) sînt dispuse în sensul invers al alfabetului, lipsind de fiecare dată două litere pentru a avea succesiunea firească; în cea de-a doua, numerele (3, 8, 13, 18, ...) sînt obținute prin adunarea cu 5 a numărului precedent.

Răspuns: L 23.

2. Fiecare cifră rezultă din înmulțirea celei precedente cu numărul de litere care separă numerele între ele.

Răspuns: 72.

3. S, T, N, C reprezintă începutul fiecărui număr exprimat în litere.

Răspuns: Ș.

4. Cuvîntul Roma este format din literele care îl preced. Lîngă fiecare literă este înscrisă poziția acesteia în cuvîntul format. Procedînd în această manieră, veți obține cuvîntul ZELOS.

5. Fiecare cifră romană este însoțită de un număr arab, care reprezintă, de fapt, numărul de bare din care este formată fiecare cifră romană.

Răspuns: 7.

6. Codul este dat după punct și virgulă: fiecărei litere a cuvîntului

cotidian i s-a atribuit o cifră. Înlocuind cifrele cu litere, se obține cuvîntul antic.

7. Cifrele de sub fiecare cuvînt corespund numărului de litere care compun cuvîntul respectiv.

Răspuns: 6.

D. Jocuri de cuvinte

1. Se citesc cuvintele de la sfîrșit către început.

Răspuns: rama.

2. Fiecare punct reprezintă o literă din ultimul cuvînt al cunoscutului proverb.

Răspuns: trage.

3. Răspuns: 24 ore, adică 84 600 secunde sau 1 440 minute.

4. Apa este pentru navă ceea ce este aer pentru avion și pămînt pentru autovehicul.

Răspuns: pămînt.

5. Cuvîntul Masă a fost evidențiat în prima serie deoarece nu face parte din aceeași categorie cu celelalte obiecte. Pentru a 2-a serie, răspunsul este Șarpe, deoarece nu este mamifer.

6. Cuvîntul Brutal a fost evidențiat în prima serie pentru că se află în contradicție cu Prietenos și Tandru. În seria a 2-a cuvîntul Slab este în contradicție cu Puternic și Robust.

7. Cu ajutorul cuvintelor din prima serie se poate compune propoziția: Roșia este legumă comestibilă. Cu ajutorul celorlalte cuvinte obținem: Leul este un animal sălbatic.

Răspuns: animal, iar cifra este 2, dacă ținem seama de numerotarea din primul șir.

Traducere și adaptare:
psiholog Niculae LĂUDATU

Există o bogată literatură asupra națiunii, naționalului, naționalismului, etnicității, orientată, prioritar, către teme precum apartenență și identitate națională sau etnică, relații interetnice, internațiuni. Se dezbate probleme general valabile privind națiunea, în special raportul dintre NOI (cei ce aparțin unui grup) și EI (cei care sînt în afara grupului, adică străinii, outsiderii). În studiile etnosociologice sau etnopsihologice, accentul este pus pe procesele de etnogeneză sau fenomene de evoluție a etnicului sau naționalului.

Caracterul național

semnificativă care îi oferă identitate, o distincție în raport cu alte națiuni.

O națiune nu se exprimă numai prin cutume, obiceiuri și tradiții. Ea afirmă un mod propriu al membrilor săi de a fi, de a gândi și de a reacționa. Sînt oameni reali, concreți, cu caracteristici ale personalității lor, ceea ce face ca o națiune se

se distingă și prin caracterul său.

Ce este caracterul național? Problemă complexă și sensibilă, caracterul național este dificil de definit acceptabil pentru toți. Despre caracterul național se discută vag și imprecis, lăsîndu-se loc pentru o varietate de interpretări și sensuri.

Sociologul american Alex Inkeles propune următoarea definiție: "caracterul național se referă la durata caracteristicilor și pattern-urilor unei personalități întîlnite frecvent printre membrii adulți ai unei societăți" (A. Inkeles, *National Character and Modern Political Systems, în Psychological Anthropology*, 1972).

În noțiunea de caracter național sînt incluse acele trăsături prezente permanent la vîrsta adultă a membrilor unei națiuni, indiferent de orice altă particularitate individuală sau socială.

Caracterul național este discutat în legătură cu psihologia națională, cu caracterul popular sau este tratat ca su-

mă a tuturor valorilor, instituțiilor, tradițiilor culturale, căilor de acțiune și istoriei oamenilor, o cuprindere a tot ce este spiritual și cultural pentru un popor.

Conceput din mai multe unghiuri de analiză, caracterul național este abordat ca model instituțional în sensul concretizării lui prin instituții tipice și reprezentative: instituții de cultură, biserică, armată, instituții de învățămînt etc. Acestea modelează caracterul unui popor, după cum oamenii influențează forma și conținutul lor.

Caracterul național este văzut și ca temă culturală, adică viața spirituală din familie, grup de prieteni, comunitatea locală, dar și valorile, atitudinile, filozofia vieții, religia. Inkeles consideră că acest mod de studiere este caracteristic pentru mulți antropologi, istorici și esești care vorbesc despre el în termenii spiritului poporului, concepției de viață, modurilor de viață.

Caracterul național ca acțiune pune accent pe comportament și consecințele sale, cu referire specială la acțiunea politică și economică. Modelele instituționale și normele culturale informale nu sînt privite ca principii unice pentru descrierea trăsăturilor unei națiuni. În acest fel, s-ar pune accent pe istoria popoarelor și, pe această bază, ele ar putea fi caracterizate ca pașnice sau războinice, întreprinzătoare sau înapoiate, pragmatice și harnice sau idealiste și ineficiente. Se dă exemplul

N ațiunile se diferențiază între ele și prin trăsături proprii. Obiceiuri, tradiții, valori, istoria sînt produse ale membrilor și grupurilor ce alcătuiesc o națiune. Ele sînt însușite și acceptate ca atare de generațiile descendente, fără a le mai supune verificării sau experimentării. Doar în momente de ruptură socială sau culturală și spirituală se nasc reacții de respingere sau de restructurare față de moștenirea trecutului. Poate fi schimbată radical? Revoluționarii și utopicii au crezut și, uneori, au acționat pentru demolarea a tot ce este tradiție. Eroarea acestor demersuri a fost argumentată și dovedită de atîtea ori încît nu mai este necesar să stăruim asupra ei. Este cert că moștenirea unei națiuni nu poate fi anulată, ea fiind un dat original pentru orice construcție națională. Una dintre primele expresii ale formării unei națiuni ce luptă pentru independență este justificarea existenței ei într-un trecut cu o moștenire

Germaniei, la care se remarcă un contrast între creația instituțională remarcabilă, asociată cu rolul său istoric în Europa primei jumătăți a secolului XX. Un asemenea mod de analiză trebuie diferențiat de acela în care caracterul național este recunoscut ca proprietate a unei persoane și este tratat ca o variabilă independentă oportună în explicarea unei anumite forme de acțiune politică văzută ca variabilă dependentă.

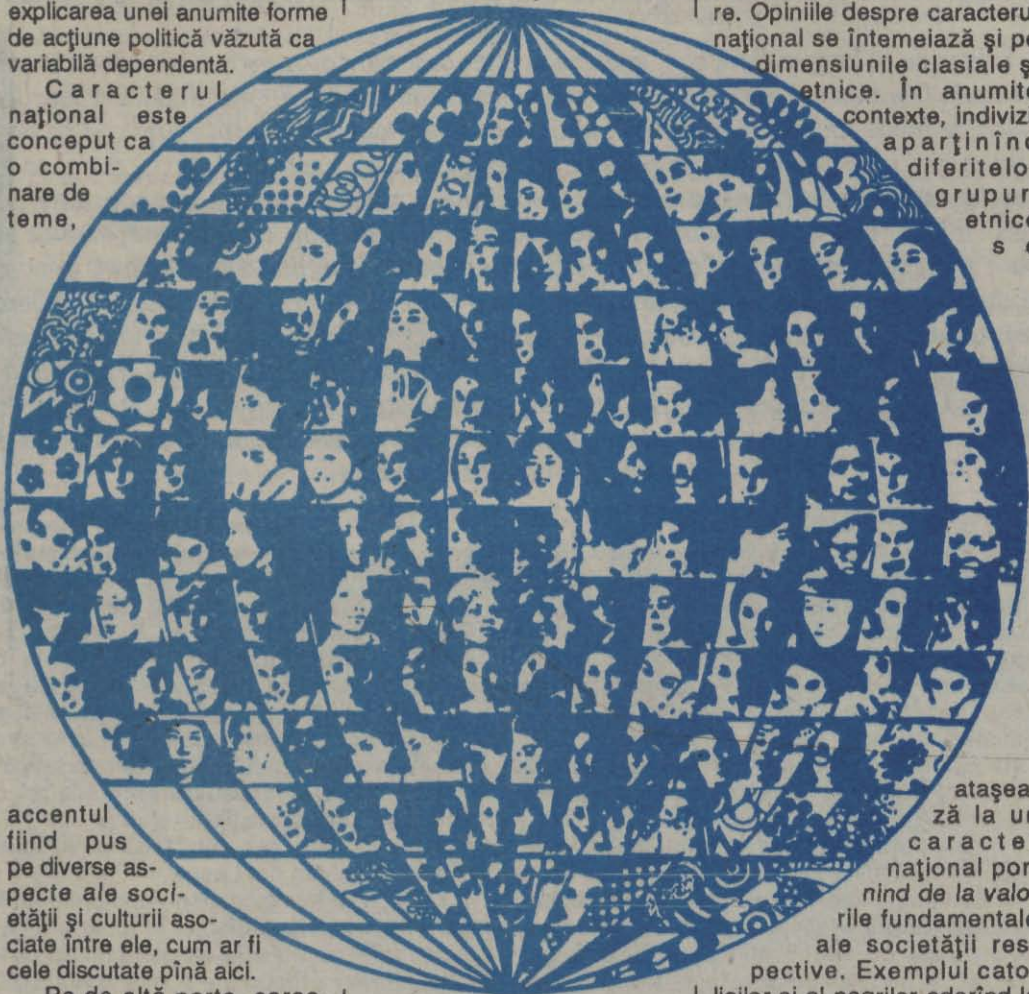
Caracterul național este conceput ca o combinație de teme,

reținută ideea exaltării trăsăturilor naționale, fiind, în fapt, o deformare a tezei lui Herder despre ethnos ca fundament al vieții oamenilor. Reamintim că gânditorul german concepea ethnosul ca mod de abordare a comunităților umane prin particularitățile determinate cultural, ca realitate vie, palpabilă. Un anumit tip de naționalism este

național este necesar să se albe în vedere geografia, istoria, biologia, clima, evident ca factori favorizanți sau defavorizanți, dar nicidecum decisivi în cunoașterea trăsăturilor naționale.

Caracterul național se profilează din comparația cu alte națiuni, punându-se în relief ceea ce este specific unui popor raportat la alte popoare. Opiniile despre caracterul național se întemeiază și pe

dimensiunile clasiale și etnice. În anumite contexte, indivizii aparținând diferitelor grupuri etnice se

accentul fiind pus pe diverse aspecte ale societății și culturii asociate între ele, cum ar fi cele discutate pînă aici.

Pe de altă parte, caracterul național este privit și ca psihologie socială. Așa cum afirmă același sociolog american Inkeles, în acest demers particularitățile naționale sînt puse pe seama unor caracteristici biologice sau înnăscute. În același context, este

considerat a fi responsabil de definirea sensurilor intrinseci caracterului național. Etnocentrismul, șovinismul, xenofobia sînt dătătoare de seamă pentru compromiterea conceptului de caracter național.

În studiul caracterului

atașează la un caracter național pornind de la valorile fundamentale ale societății respective. Exemplul catolicilor și al negrilor aderînd la caracterul național american este semnificativ.

O chestiune esențială pusă de abordarea caracterului

(Continuare în pag. 20)

Dr. Constantin
SCHIFIRNEȚ

Jurământul și înjurătura în perspectivă antropologică

"A jura" și "a înjura" sînt cuvinte apropiate etimologic, dar desemnează două acțiuni pregnant opuse în practică. O definiție a jurământului, după E. Benveniste, ne spune că este vorba despre o afirmație solemnă, plasată sub garanția unei puteri nonumane, însărcinate cu pedepsirea sperjurului.

În *Trésor de la langue française*, înjurătura este descrisă ca "o exclamație ofensatoare cu privire la Dumnezeu" și ca "o exclamație vulgară sau familiară, care traduce o reacție puternică de mînie, ciudă sau surpriză", în timp ce Petit Robert definește înjurătura ca pe "un termen mai mult sau mai puțin familiar sau vulgar, folosit pentru a (în)jura, dar și ca o exclamație, interjecție vulgară care nu evocă un lucru sacru pe care se poate jura".

Deci "a jura" este un act cu un caracter excepțional și solemn, implicînd stăpînire de sine, rigoare și respect, în timp ce "a înjura" este un act banal, aparținînd cotidianului, avînd ca trăsătură dominantă spontaneitatea, reflectînd o stare emotivă și situîndu-se la frontiera involuntarului și incontrollabilului. Totuși, în limba franceză, ambele se referă la actul de "a (în)jura" (jurer), ceea ce înseamnă la fel de bine a pronunța un jurămint sau a pronunța o înjurătură. Ce poate sugera această etimologie apropiată? Ce au în comun jurămintele și înjurăturile? Pentru a răspunde la aceste întrebări este necesară o analiză structurală și funcțională a acestor două acte.

Jurământul, cutumă arhaică și universal înfîințată în spațiu și timp, condamnată de Biserică, dovedește o oimioasă vitalitate pînă în zilele noastre. Totul se petrece ca și cînd, abandonînd zeii, continuăm să-i folosim totuși ca garanți într-un vast evantai de situații esențiale: de la promisiuni de dragoste, la depozitii judiciare, investituri profesionale (jurământul lui Hipocrate) și pînă la investitura în cele mai înalte funcții ale statului.

Este surprinzătoare importanța acordată jurământului într-o societate eliberată de orice fundament religios și de orice concepție religioasă asupra lumii în general. Departe de a fi un obicei ce a supraviețuit vremurilor în care zeii își manifestau prezența, pedepsind pe cei ce le luau numele în deșert, jurământul pare să răspundă unei utilități sociale actuale.

Răspunsul poate fi găsit analizînd modul în care acesta funcționează, pentru a descoperi natura exactă a eficacității sale. Ne propunem să încercăm să analizăm jurământul ca depozitie în caz de conflict, considerîndu-l reprezentativ pentru diferite tipuri de jurămintele.

A jura...

Au existat diferite interpretări ale jurământului: ca "auto-blestemare condiționată" pentru unii (H. Levy-Brühl, 1959; E. Durkheim, 1959; E. Westermarck, 1928), pentru alții fiind vorba despre o procedură care are eficacitate prin crearea unei analogii între actele ceremoniale și pedepsirea cerută pentru sperjur – astfel sînt invocate explicații prin "magia homeopatică" la Frazer, 1924, prin "structuri omoloage", o explicație structuralistă adusă de G. Courtois în 1989, sau prin "forța cuvîntului pronunțat" la Van der Leeuw, în 1948.

Toate aceste explicații nu demonstrează însă omniprezența violenței în toate prestațiile de jurămint, violența verbală prin prezența blestemelor pronunțate contra sperjurului, violența rituală în cadrul sacrificiului care poate acompania un jurămint, violența reală prezentă adeseori la originea jurământului.

X. Devictor oferă recent o nouă interpretare a actului juratoriu, interpretare axată pe înrudirea deseori neglijată dintre jurămint, violență și sacrificiu într-o perspectivă girardiană.

Examînd condițiile în care se depune

jurământul, X. Devictor a fost frapat de omni-prezența martorilor care sînt sau reprezintă comunitatea, public care nu pare a fi indispensabil pentru a obține garanția supra-naturalului, dar care, chiar pasiv fiind, se simte implicat în prestarea jurământului.

Jurământul, în special cel utilizat în depozitiile judiciare, intervine în general într-un litigiu grav (moarte, viol, adulter), opunînd doi sau mai mulți indivizi. Procedura este folosită pentru a regla un diferend atunci cînd probele lipsesc sau cînd nu sînt cunoscute, cum se întîmplă în cazul absenței unui veritabil sistem judiciar.

Analiza jurămintelor relevă o structură care schematic cuprinde:

a) o persoană (cel care jură);

b) o invocație prin care se cere divinității să fie pârtașă (verbul "a jura", care semnifică "a lua ca martor");

c) martorul, garantul ("pe", "în fața"), a ceva sau cineva de natură sacră;

Punctele b și c sînt inseparabile pentru că actul jurământului presupune desemnarea celui care este luat drept garant.

d) o declarație care este obiectul, conținutul jurământului ce trebuie garantat;

e) o imprecuație ce privește pedeapsa

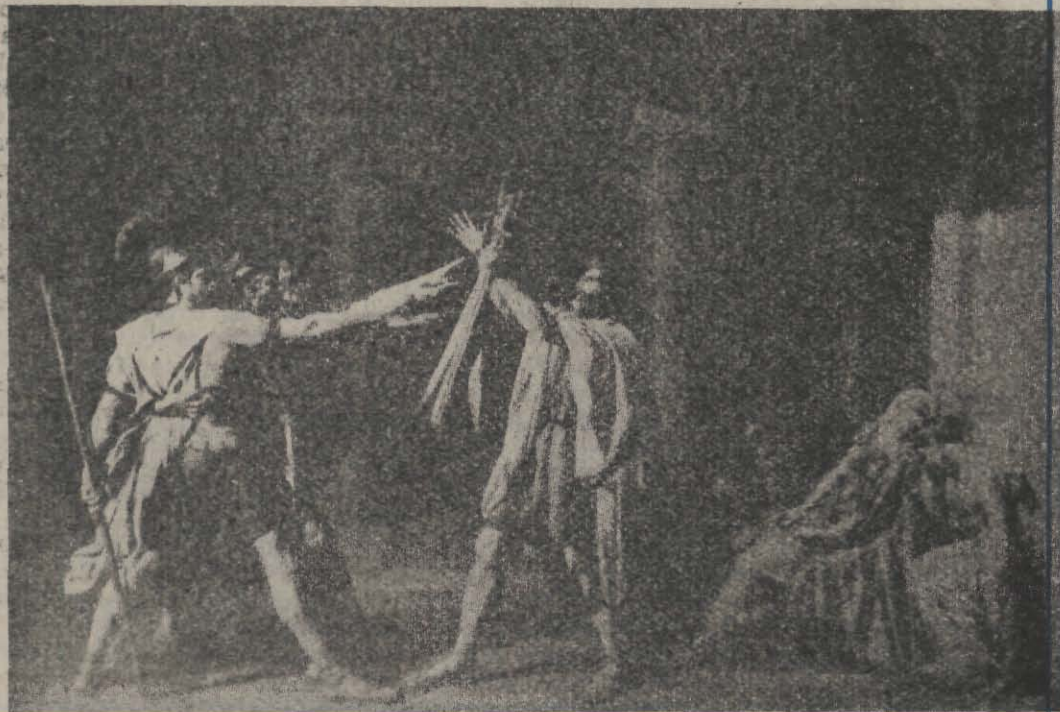
care va fi primită în caz de sperjur.

Această configurație nu este stabilă, locul elementelor putînd să fie schimbat. Important este însă ca toate să fie prezente, nu numai pentru că sînt indispensabile, dar și pentru că sînt strîns legate unele de celelalte.

Cînd cel ce depune jurământul jură pentru a răspunde unei acuzații, este frapantă constatarea că cearta inițială pare a dispărea și că în general lucrul care contează este de a ști dacă acesta a spus adevărul sau nu. Astfel conflictul originar se transformă într-un conflict care se referă la definirea adevărului, afirmă Devictor. Pare că, în urma prestării jurământului, acuzatorul principal dispăre sau cel puțin nu mai este implicat în conflict. Acuzatul care a jurat și-a pierdut "antagonistul" inițial, dar a găsit un altul. El trebuie să fie recunoscut că a spus adevărul, iar cel ce trebuie să recunoască acest fapt este corpusul social. Astfel cel ce a jurat se găsește opus ansamblului comunității.

Deci jurământul este făcut cu ocazia unui conflict grav care nu poate fi tranșat altfel. Dacă nu ar avea loc, totul ne face să credem că acest conflict s-ar rezolva la modul violent, ceea ce va declanșa, la rîndul său, răz-bunări. Depunerea jurământului permite astfel dezamorsarea unui conflict ce opune

Jacques Louis David - Jurământul fraților Horațiu, 1784, tablou aflat la Muzeul Luvru, Paris

un acuzator și un inculpat și care este suficient de grav pentru a amenința comunitatea.

Prin intermediul jurământului se realizează o dublă deplasare a acestui conflict.

Este vorba despre o deplasare care se exersează asupra protagoniștilor: acuzatorul dispare, iar acuzatul se află opus publicului, întregii comunități.

Cea de-a doua deplasare se exersează asupra obiectului conflictului, și anume persoana care a jurat să fie recunoscută de către comunitate că a spus adevărul, de a se defini acest adevăr.

Astfel, prin intermediul jurământului, conflictul dintre acuzator și acuzat este înlocuit de un conflict latent între acuzat și comunitate ce se referă la definirea adevărului. Astfel, depunerea jurământului apare ca un fapt pur social.

După R. Verdiér (1980), o dată cu introducerea jurământului se părăsește lumea răzbunării pentru o lume a sancțiunilor. În lumea răzbunării, sancționarea vătămării este îndreptată contra unui individ "exterior" și presupune o solidarizare a subgrupurilor cu fiecare dintre adversari. În lumea sancțiunii, se pedepsește o transgre-

siune printr-o sancțiune internă a unei colectivități care presupune o desolidarizare a acesteia de vinovat.

Sperjurul va fi pedepsit nu atât pentru fapta comisă, cât pentru minciună, pentru că a devenit dușmanul tuturor, opunându-se comunității și înșelînd-o. Mințind, el a afirmat ca fiind adevărată o vorbă despre care știa că este falsă, a confundat valorile, a distrus adevărul, s-a jucat cu bazele ordinii sociale, deci cu viața comunității ca atare. Amestecînd adevăr și minciună, el va atrage după sine "criza sacrificială", criză în care colectivitatea destructurată își va pierde valorile. "Zei răzbuțători" vor apărea astfel ca o desemnare metaforică a mulțimii anonime ce compune colectivitatea.

Prestarea jurământului este deci înainte de toate un procedeu de împăcare, de menținere a ordinii într-o colectivitate, cu scopul supraviețuirii acesteia. ■

(Continuare în numărul viitor)

Cercetător științific
Ruxandra GHERGHINESCU,
Institutul de Psihologie al Academiei

(Urmare din pag. 17)

național este și cea referitoare la existența aceluiași trăsături la mai multe națiuni. Dacă o națiune are o trăsătură reliefață în mai mare grad decât oricare alta, atunci ea trebuie considerată ca element al profilului unei națiuni. Caracterul național este un set de caracteristici manifeste la o națiune, unele dintre ele putînd fi împărtășite și de către alte națiuni, diferența fiind percepută în modul în care acea sau acele trăsături, comune și altora, se tocesc în ansamblul trăsăturilor naționale.

Poate de aceea, unii analiști preferă să discute despre caracteristici naționale decât de caracter național. Ce sînt aceste caracteristici? Un ansamblu de trăsături de conștiință și de comportament al unei comunități etnice naționale în care se exprimă particularitățile istorice, economice, etnologice ale unei națiuni (cf. *Dicționar de psiholo-*

gie socială, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1981).

Există un caracter național. Fiecare națiune se distinge printr-un profil al ei, printr-un dat inconfundabil, intricat atât în existența cotidiană, în comportamentele tuturor celor ce aparțin comunității naționale, dar și în existența istorică.

Se manifestă teama de simplificare sau chiar de distorsionare a caracterului național al unui popor. Nu insistăm aici, dar atitudinea de protejare a acestui caracter este, pînă la urmă, tot un fenomen de psihologie umană, ce pune în relief, așa cum am subliniat deja, **nevoia de identitate**. Oricît de oportune ar fi exigențele universalismului, fiecare popor nu poate exista și, în fapt, nu are cum să se implice în universalitate dacă nu are sunetul său propriu, dacă nu se exprimă prin trăsături ce-i aparțin numai sieși.

Caracterul național este învățat, gîndit și dezvoltat de

către fiecare generație. El nu se transmite genetic, aceasta neînsemnînd lipsa oricărei continuități. Sînt trăsături regăsite de-a lungul unor mari perioade de timp din istoria unui popor. Intervine o deosebire între națiuni în ceea ce privește modul de structurare a conștiinței naționale. La națiunile care cunosc un permanent proces de imigrare, cum este cazul SUA, Australiei sau Canadei; conștiința națională este mult mai dinamică, pe cînd în țări cu ponderi mici de etnii diferite de etnia majoritară conștiința națională este mult mai stabilă. Schimbările rapide, compoziția și mărimea populației, nivelul de educație, tipul de rezidență constituie factori ce contribuie la determinarea specificității conștiinței naționale, la dinamizarea onora dintre trăsăturile acesteia și la rezistența la schimbare a altor componente. ■

Știți să vorbiți la telefon?

Deși pentru mulți dintre noi telefonul a devenit ceva obișnuit, nu toți știu să-l folosească în mod corect din punct de vedere psihologic. Poate mai mult decât în comunicarea directă, face-to-face - unde particularități și nuanțe ale mesajului nostru sînt susținute și prin componente ecto-semantice - în comunicarea telefonică trebuie respectate anumite reguli și trebuie adoptată o atitudine specifică (vezi în acest sens și "Interacțiunea psihologică în comunicarea telefonică", PSIHOLOGIA, nr. 4, 1992).

Care sînt aceste reguli? Care trebuie să fie lungimea și structura unui mesaj telefonic eficient? Puteți afla răspunsurile la aceste întrebări - și nu numai la ele - aplicîndu-vă proba de mai jos și citind recomandările din final. Precizăm că întrebările testului se referă la convorbirile telefonice în care realmente avem ceva de transmis/recepționat și nu la cele făcute în... lipsă de altceva mai bun!

1. În mod obișnuit, cîte convorbiri telefonice aveți pe zi?

- a) 1 - 3
- b) 4 - 6
- c) 7 sau mai multe.

2. Telefonul se află pe un birou. Care este poziția dv. preferată cînd vorbiți?

- a) Aplecat peste birou, rezemîndu-mă pe cot.
- b) În picioare, aproape de birou.
- c) Stau așezat confortabil la birou.

3. Ce faceți înainte de a forma numărul dorit?

- a) Îmi notez aspectele esențiale pe care le voi aborda.
- b) Nu pregătesc nimic special, improvizez.
- c) Mă gîndesc la două probleme: ce obiectiv trebuie să ating și ce mijloace trebuie să folosesc în acest sens.

4. Cît de repede vorbiți la telefon?

- a) Vorbesc mai repede decât în mod obișnuit.
- b) Vorbesc mai lent decât într-o convorbire față în față.

5. În timp ce aveți o discuție cît de cît importantă cu cineva sună telefonul. Cum procedați?

- a) Mă angajez în convorbirea telefonică, lăsîndu-l pe interlocutorul de față să aștepte.
- b) Îl informez pe cel care mă cheamă că sînt ocupat cu cineva și îl rîg să-mi spună pe scurt despre ce este vorba.
- c) După ce interlocutorul s-a prezentat, îl previn politicos că-l voi rechema după ce termin discuția cu vizitatorul.

6. Cum preferați să fie "mediul dv. telefonic"?

- a) Prefer, dacă se poate, să mă izolez.
- b) Mă adaptez bine la toate situațiile; zgomotul și alte discuții nu mă împiedică să vorbesc la telefon.

7. Care este lungimea convorbirilor dv. telefonice?

- a) Variază după natura convorbirilor.
- b) Nu sînt atent la trecerea timpului.
- c) Îmi impun limitarea sistematică a duratei convorbirilor, fără discuții inutile.

8. Telefonul sună la o oră destul de nepotrivită, însă persoana de la capătul firului a greșit numărul. Cum reacționați?

- a) Îi accept cu calm scuzele.
- b) Îi spun că n-ar strica să fie atent.

9. Cum credeți că trebuie procedat dacă vă cheamă șeful în timp ce discutați la telefon cu un colaborator din altă localitate?

- a) Îi cer scuze colaboratorului și mă duc imediat la șef.
- b) Mă scuz în fața șefului și continui vorbirea telefonică.

10. În timpul unei convorbiri telefonice apar, inevitabil, și momente de liniște, de pauză. Cum reacționați la ele?

- a) Caut rapid să le scurtez, revenind la tema discuției, pentru a nu pierde timp.
- b) Spun câteva banalități pentru a umple pauzele respective.
- c) Știu să folosesc momentele de pauză, ele punctează comunicarea.

11. Sinteți nervos sau obosit. Cum vă

comportați la telefon?

- a) Știu să-mi disimulez dispoziția, starea.
- b) Unele semne, vocea mă trădează, dar reușesc să mă stăpinesc.
- c) Nu mă mai controlez, ridic tonul, omit formulele de politete etc.

12. Pentru care din serviciile următoare folosiți telefonul?

- a) Informații privind anumite numere de telefon.
- b) Punctul a, plus chemarea unui taxi.
- c) Punctele a și b, plus telegrame telefonate etc.
- d) Punctele a, b și c, plus diferite cumpărături ce se pot face prin telefon.

13. Ce faceți când trebuie să așteptați la telefon câteva zeci de secunde?

- a) Mă gândesc la alte probleme pe care le am de rezolvat în ziua respectivă.
- b) Parcurg în diagonală ziarul preferat, o revistă etc.
- c) Aștept cu nerăbdare vocea interlocutorului.

Psihotest

14. O voce necunoscută vă răspunde că persoana căutată lipsește. Cum reacționați?

- a) Sînt surprins, nu prea știu ce să spun și închid telefonul.
- b) Îmi exprim nemulțumirea și închid.
- c) Improvizez un mesaj scurt, spun că voi reveni sau comunic unde pot fi găsit.
- d) Îi explic în detaliu problema mea celui de la capătul firului.

15. Ce părere aveți de următorul enunț: "Surîsul se aude la telefon, deci surîdeți!"?

- a) Seamănă a slogan publicitar.
- b) Este o afirmație fără sens.
- c) Din punct de vedere psihologic este corect.
- d) În cazul videotelefonului înțeleg, dar așa...

COTAREA

R ă s p u n s	Întrebare														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
a	1	1	4	1	1	1	6	6	1	3	6	1	6	1	2
b	4	3	1	6	3	6	1	1	4	1	3	2	3	1	1
c	2	6	6	-	6	-	3	-	-	6	1	4	1	6	6
d	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	2	2

INTERPRETAREA REZULTATELOR

Dacă ați obținut:

● **Peste 65 de puncte.** Știți perfect să comunicați, atît față în față, cît și telefonic. Cunoașteți formulele care trebuie utilizate pentru stabilirea și derularea interacțiunii. Sînteți politicoși, expresivi și convingători în comunicarea prin telefon, acesta reprezentînd pentru dumneavoastră un adevărat instrument psihologic. Felicitări!

● **Între 40 și 65 de puncte.** Chiar dacă nu cunoașteți toate secretele de utilizare a telefonului, sînteți conștient de rolul și efectele unei bune comunicări.

Încercați să vă faceți un mic plan înainte de orice convorbire telefonică; structurați-vă cît de cît mesajul, căutați să fiți mai concis și gîndiți-vă că trebuie să și refuzați, să spuneți și "nu".

În fine, nu uitați că telefonul trădează mult mai mult decît credeți din dispozițiile dumneavoastră afective.

● **Sub 40 de puncte.** Acest rezultat este obținut atît de cei care-și petrec viața la telefon (!), cît și de cei care au o

aversiune psihologică față de el.

Persoanele din prima categorie nu știu să-și dirijeze convorbirile și să le integreze în momente favorabile, nu își ascultă suficient interlocutorul, nu respectă întotdeauna regulile principale de politețe.

Refugiul excesiv în telefon poate fi o formă mascată de egoism și/sau un indicator de inadaptare ori de incapacitate decizională.

Pentru persoanele din a doua categorie, explicațiile sînt multiple. Aversiunea față de telefon poate proveni din lipsa unor abilități generale de comunicare, dintr-o timiditate peste medie, din experiențe anterioare traumatizante etc.

Vă asigurăm însă că prin proceduri psihologice adecvate – și destul de simple – puteți rezolva ușor mica dumneavoastră problemă. ■

Traducere și adaptare:
Jeni SÎNTION,
Filaret SÎNTION

CIA și PSIHOLOGIA: liderii politici în vizor

Thomas OMESTAD

"Portretul psihologic" al liderilor

La 20 octombrie 1993, într-o conferință de presă, specialiștii Central Intelligence Agency (CIA), prezentau un "portret psihologic" al președintelui exilat al Republicii Haiti – Jean Bertrand Aristide. Acesta ar fi suferit de sindromul maniaco-depresiv, cu puseuri violente, pentru care s-ar fi tratat psihiatric, în 1980, la un spital din Montreal.

Această campanie, sprijinită și de senatorul republican Jesse Helms, care îl denunță pe Aristide ca "psihopat", a determinat reacția promptă a administrației de la Casa Albă, prin luări de poziții ale președintelui Bill Clinton și vicepreședintelui Al Gore defavorabile CIA privind dosarul portretului psihologic, considerat ca nerelevant, bazat pe informații vechi și în conflict cu

imaginea recentă a președintelui Aristide, care locuia de doi ani în SUA și avea contacte intense cu oficialitățile americane.

Dezvăluirile ulterioare ale ziarului *New York Times* relevă că CIA, începând din 1991, cumpăra informații de la generalii opozanți din armata haitiană, care vor forma "hunta" ce va înlătura regimul democratic din Haiti. Afacerea Aristide nu va rămîne fără urmări pentru departamentul CIA însărcinat cu realizarea portretelor psihologice: bugetul de austeritate reduce drastic stafful specialiștilor.

Acești specialiști, care combinau psihologia cu politica, creînd o "știință hibridă" sau o artă, încercau "psihanaliza de la distanță": nu-și întîlneau niciodată subiecții și se bazau pe surse secundare, în special pe analiza biografiilor și a interviurilor cu persoanele care i-au cunoscut direct pe liderii politici

vizați. Nu făceau o "diagnoză clinică", ci încercau să-i ajute pe oficiali să prevadă cum vor acționa personalitățile "luate în vizor".

De la biografie la psihanaliză

De secole, împărați și generali au dorit să cunoască gîndurile inamicilor lor. Napoleon remarcă, în acest sens, că "nu armata romană a trecut Rubiconul, ci Cezar". Istoricii au arătat rolul personalităților în schimbarea socială. Filozoful și eseistul nord-american Ralph Waldo Emerson (1803-1882), autorul lucrărilor "*Umanismul american*" (1837), "*Personalitățile reprezentative ale umanității*" (1850), "*Conduita vieții*" (1860) ș.a., scria în "*Eseuri*" (1841) că "nu istoria, ci biografia" ne ajută să înțelegem evoluția societății.

O dată cu apariția și dezvoltarea psihanalizei se

Sig Freud, ofițer CIA

Am primit un telefon de la DCI.
Lucram la profilul psihologic al
Parlamentului canadian...

DCI voia să fac
un nou profil
psihologic al lui
Saddam Hussein

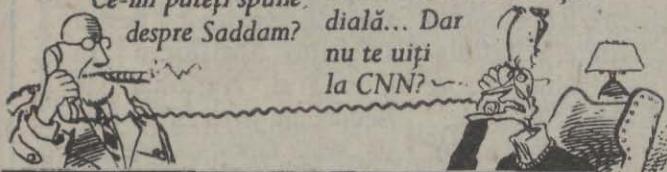
Asta este
munca
mea...

Am intrat în acțiune și am dat câteva telefoane...

Dle Ex, aici Freud...

Ce-mi puteți spune
despre Saddam?

Cam ciudat... A vrut să facă
lucrul ăla cu dominația mon-
dială... Dar
nu te uiți
la CNN?

I-am urmat sfatul și am deschis televizorul...

Privire piezișă... Mustața poate fi o
compensatie pentru o traumă din copi-
lărie... Bereta reprezintă un superego
foarte dezvoltat. S-ar putea să încerce
să pornească un nou război în Golf,
probabil pentru că nu a avut
jucării în copilărie...

Un raport fascinant, Sig...
De unde ai luat
chestiile astea?

Ăăă... Televiz...
adică... "colectarea
electronică de date".

afirmă o nouă dimensiune a biografiei: interpretarea psihologiei individului prin analiza motivațiilor inconștiente, a dorințelor și a conflictelor interne.

Însuși Sigmund Freud (1856-1939) inaugurează noua orientare – psihobiografia – prin studiul său din 1910 asupra lui Leonardo da Vinci (vezi PSIHLOGIA nr. 2/1993, p. 2-3); în 1932 va fi coautor la un volum despre omul politic american Thomas Woodrow Wilson (1856-1924). Printre primele încercări de interpretare psihanalitică a istoriei figurează și analiza unui vis din 1836 al prințului Otto von Bismarck, viitorul prim-ministru al Prusiei (1862-1871), făcută în 1913 de Hanns Sachs, care explica dorința de unificare a Germaniei prin fanteziile erotice și masturbarea infantilă a viitorului cancelar german.

În anii '20 și '30 ai secolului nostru, părintele psihologiei politice, Harold Lasswell (1903-1978), va susține că liderii politici tind să proiecteze în exterior conflictele subconștiente și dorințele lor și asta chiar în problemele internaționale, raționalizînd acțiunile lor în termenii de "bine public".

Apariția și ascensiunea lui Adolf Hitler și declan-

șarea celui de-al doilea război mondial vor oferi prima ocazie pentru folosirea metodelor psihanalitice și psihobiografice asupra unei personalități politice contemporane.

Este vorba de studiul secret comandat în 1943 de William Donovan, șeful Biroului pentru Serviciile Strategice (serviciu special ce se va transforma mai târziu în CIA), psihanalistului Walter Langer. Desecretizat și publicat în 1972, sub titlul "Psihologia lui Adolf Hitler" (The Mind of Adolf Hitler), studiul ajungea la concluzia că Hitler era un psihopat. Bazat pe informații de presă și pe analiza observațiilor directe ale unor persoane care l-au cunoscut pe Führer, studiul reușea să prezinte imaginea unei personalități foarte labile și oferea câteva predicții verificate ulterior. "Hitler se va simți din ce în ce mai vulnerabil la atacurile celor din anturajul său și crizele de isterie vor spori în frecvență. El va încerca, probabil, să compenseze această slăbiciune prin exteriorizarea continuă a brutalității și cruzimii sale." De asemenea, Walter Langer prevedea cu certitudine sinuciderea lui Hitler. Ca o ironie a sorții, mulți oficiali din administrația Roosevelt nu au cunoscut, probabil, raportul lui

Walter Langer.

Rezultatele promițătoare ale acestui studiu vor convinge CIA să finanțeze ocazional asemenea rapoarte în perioada anilor '50 și '60. De o atenție deosebită s-a bucurat Nichita Hrușciiov, în special după întâlnirea din iunie 1961 de la Viena dintre președintele John Kennedy și liderul sovietic.

Istoricul Michael Beschloss arată, în lucrarea "Anii crizei" (The Crisis Years), că de la început CIA l-a avertizat pe președintele Kennedy de faptul că Hrușciiov "disimula perfect și era un «jucător» expert în curse întinse partenerilor de dialog". Elaborat în timpul războiului rece, acest raport CIA ignora efortul lui Hrușciiov de reformare a sistemului și de lichidare a stalinismului, de deschidere spre lume a Uniunii Sovietice.

În prima parte a anilor '70, CIA își va câștiga notorietatea, datorită acestor "profiluri psihologice". Astfel, sub administrația Nixon, departamentului i se va cere realizarea evaluării psihologice a lui Daniel Ellsberg, membru al Consiliului Național de Securitate, care făcuse dezvăluiri despre dosarele Pentagonului privind implicarea SUA în războiul din Vietnam. Prima versiune a raportului nu va

mulțumi Casa Albă și, ca urmare, se va aproba violarea secretului medical, biroul psihiatrului personal al lui Ellsberg fiind ținta unor sustrageri de informații.

Perioada Carter deschide o nouă eră în istoria departamentului. Prima "comandă" din partea președinției a fost investigația efectuată asupra prim-ministrului israelian Menahem Begin și a președintelui egiptean Anwar el-Sadat, ambele rapoarte fiind folosite în finalizarea cu succes a medierilor și discuțiilor de pace de la Camp David din 1978. Aceste "profiluri" au rămas secrete, chiar după dispariția celor doi oameni de stat. Totuși, amănuntele dezvăluite de William Quandt, responsabil pentru Orientul Mijlociu în Consiliul Național de Securitate în acea perioadă, arată faptul că premiul israelian era subapreciat în ceea ce privește compromisiul referitor la teritoriile ocupate de statul israelian. ■

(Continuare în numărul viitor)

*Traducere și adaptare
după Foreign Policy, nr.
95/1994:*

**Claudiu DEGERATU
C.S. ANGHEL**

Despre lumea care populează penitenciarele

A fi psiholog într-un penitenciar este mai dificil decât în alte locuri de muncă, solicitările impunând cunoștințe profunde din toate ramurile psihologiei: socială, judiciară, medicală, industrială, a dezvoltării, a artei, a creativității, a psihopatologiei... Toată lumea cere soluții imediate la probleme care, deși includ oameni, au rezolvările de altă natură decât psihologică: e greu de acceptat că a înțelege adecvat mecanismele unui eveniment nu implică neapărat și posibilități de intervenție eficiente.

Vizitam pentru prima dată un penitenciar de femei, care avea în interior o mică întreprindere de covoare numai pentru export. Existau multe comenzi, astfel încât deținutele aveau foarte mult de lucru.

De o adevărată calificare în meseria de țesătoare nu putea fi vorba: în câteva ore se prezentau operațiile esențiale și mai ales cum să descifreze "modelul".

Mergând printre războaiele de țesut, am ajuns în dreptul unei tinere țigănci care plîngea, cu capul aplecat pe urzeala din fața ei. Am întrebat-o de ce plînge: "Cum să nu plîng, uite ce a ieșit din mâinile mele, uite! Eu nu am muncit niciodată!". Când a ridicat capul, am văzut începutul unui peisaj în mijlocul căruia se înălța un trandafir...

Am lăsat-o să plîngă: descoperise munca...

În urmă cu mai mulți ani, am petrecut aproape două luni în fortul Jilava, printre condamnații la moarte. Dincolo de interviurile ample despre condiția umană și primele "lecții" primite de la deținuți despre "lumea lor" (norme, valori, lideri, argou, evadări, sinucideri etc.), într-una din zile mi-au atras atenția larva și voia bună din una din camere.

Am cerut să mi se deschidă ușa grea de fier. Transpirați și gîfîind, deținuții s-au așezat cu fața la perete, așa cum cerea reglamentul.

"Ce faceți?" am întrebat.

"Jucăm fotbal."

"Cum?" am întrebat din nou.

"Uite, de aici pînă aici este terenul, iar astea sînt porțile."

"Dar unde este mingea?"

"Trebuie să pîndim să apară din nou."

Abia atunci am observat că toți erau cu ochii ațintiți asupra unui godin improvizat plin de crăpături, în care ardeau câteva scînduri de brad: din cînd în cînd, lemnele trosneau și cite un fulg de funingine sărea în cameră. Acea era "mingea"... Cu multă grijă, ridicau fulgul în aer și cele două echipe, suflînd din răsputeri, trebuiau să împingă fulgul în partea adversă. Și totul pînă cînd, din greșeală, unul călca pe minge... Atunci începeau din nou să aștepte...

Cu ani în urmă, eram într-o duminică dimineața în curtea unui centru de reeducare. Veniseră mulți părinți să-și viziteze minorii internați pentru diverse infracțiuni.

Un minor la care venise

familia a refuzat vizita: "Nu au venit la mine de trei ani. Aici am ajuns din cauza lor, pentru că ei m-au îndemnat să fur. Nu m-au dat la școală; aici am învățat carte, am învățat să mă spăl, să am uniforma îngrijită. Am devenit cineva între minorii de aici: mi-e rușine cu părinții mei".

Cu greu a acceptat ca, la urmă, când toți minorii s-au întors la dormitoare, nevăzut de nimeni, să-și întâlnească părinții...

În 1988, cu ocazia unui decret de grațiere, la o fabrică de mobilă, deținuții de la secția "export", deși aveau bilete de eliberare în buzunar, nu au plecat

acasă pînă cînd nu au terminat tot ce era pe fluxul de producție (aproape patru zile). "Nu vă putem lăsa așa, cu marfa nefinisată, mai ales că s-ar putea să ne mai întîlnim..."

În spitalul penitenciar Jilava, am întîlnit un deținut care intrase în greva foamei și slăbise de la 115 kilograme la 35! Se juca cu viața: știa că sub această greutate va întîlni moartea în orice moment, iar acest lucru depindea numai de el. Arăta jalnic: abia se putea ține pe picioare, pantalonii de pijama erau legați cu niște cîrpe de bluză; vorba gîfîită, cu pauze mari, dar de o logică impecabilă.

Făcea eforturi pentru a-și ține capul drept.

Se considera nevinovat, deși piesele de la dosar arătau cu totul altceva. Toți cei care încercaseră să-l scoată din greva foamei eșuaseră. Trebuia făcut ceva, pentru că ficatul nu mai rezista.

Nu îl mai interesa rezolvarea cazului său, pentru că, spunea el, "oricum m-am nenorocit". Și totuși, de ce continua? "Pentru ca prin sacrificiul meu să-i ajut pe ceilalți închîși pe nedrept."

Aici se afla problema: în propriii ochi, devenise un simbol.

Am stat cu el zeci de ore, cred că vreo treizeci;

Foto: Valeriu Tanasoff

Foto: Valeriu Tanasoff

Într-un zbor concentric de la subiecte depărtate de ceea ce ne interesa pe amîndoi la cele privind propria concepție de viață, de la istorie și filozofie la drept, artă și relații umane, de la destin la vinovăție, de la cosmos la pușcărie, de la tragic la absurd, s-au pus în joc toate argumentele pro și contra ieșirii din refuzul de hrană. A cincea zi dimineața am fost chemat în salon: "Am hotărît să abandonez; am fost atît de aproape de moarte încît am demonstrat că doar un nevinovat este capabil de așa ceva".

A fost eliberat condiționat după ce a executat fracțiunea legală din cei 18 ani ai condamnării. În ultima perioadă a fost profesor la un curs de calificare a deținuților tineri.

Ar mai fi multe de spus despre viața oamenilor care populează închisorile: despre reacția la cutremure a celor închiși, care vor să-și vadă familia, dar nu pot trece de ziduri; despre deținutul care a plecat singur după un altul evadat și l-a adus înapoi ("Pentru că nu merita să fie liber"); despre minorii care, după ce sînt eliberați, vor să ur-

meze școala sau cursurile de calificare tot în pușcărie; despre un deținut bătrîn care pleca după 23 de ani de închisoare și care stătea în poartă, neștiind unde să se ducă ("Sînt singur pe lume, nu mai am nici o rudă"); despre deținutul care, eliberîndu-se, a cerut colegilor de cameră să nu-i ocupe patul, că va veni săptămîna viitoare înapoi (și a venit!!); despre deținuta care a omorît un copil fără motiv și cerea să fie lămurită de ce a făcut-o; despre deținuta care era convinsă că a comis crima fiind hipnotizată și, ca urmare, cerea să fie eliberată; despre deținutul ce și-a bătut soția timp de o săptămîină, deși ea murise din prima zi; despre minorul "închiriat" de bandele de răufăcători din toată țara pentru a da lovituri de milioane, lui dîndu-i-se de fiecare dată cîteva sute de lei; despre cei 500 de deținuți recidiviști cu care am organizat o dezbatere privind cauzele recidivei și care, după ore și ore de discuții, au spus: "...pentru că nu ne place să muncim, pentru că ne e frică să avem o familie, pentru că e mai comod să fii nimeni, pentru că e mai ușor să stai în pușcărie"... ■

Dr. Florian GHEORGHE,
Direcția Penitenciarelor,
Inspectoratul General al Poliției

Modernizarea pe care o cunosc în zilele noastre știința și practica criminalistică, oglindită direct atît în asimilarea unor aparate și metode de expertiză din domeniul altor științe și aplicarea lor în scop judiciar, cît și, mai ales, în invenții și metode proprii, este o consecință firească a revoluției științifico-tehnice mondiale și a orientării preventiv-offensive a societății împotriva infracționalității.

științifice de stabilire a adevărului în cadrul procesului penal, poligraful sau biodetectorul nu face altceva decît să exploateze în detectarea stărilor de tensiune emoțională (care, în mod natural, acompaniază ascunderea adevărului, minciuna) modificările psihofiziologice involuntare care apar la nivelul traseelor tensiunii-pulsului, respirației și reacției electrodermogalvanice (a pielii). Performanțele poligrafului în detecția stărilor de tensiune psihică-emoțională sînt posibile datorită realității psihologice obiective, conform căreia faptul infracțional nu rămîne o achiziție periferică, întimplătoare a conștiinței infractorului, ci se integrează în aceasta, sub forma unei structuri informaționale stabile (cu conținut și încărcătură afec-

lui testării poligraf în cadrul mijloacelor utilizate de criminalistică dă o nouă valoare muncii de laborator și procesului penal în genere prin aceea că permite abordarea directă a subiectului infracțiunii, precum și corelația dintre "vinovăția" sau "nevinovăția" acestuia (oglundite în prezența sau absența reacțiilor tensiunii psihice emoționale) în raport cu întrebările puse, prezența sau absența probelor. Această corelație face posibilă trecerea de la infractor la probă și de la probă la infractor, prin interpretarea modificărilor psihofiziologice generate de sinceritatea sau nesinceritatea acestuia în răspunsurile la întrebările adresate ori ca efect al prezentării unor probe.

Din experiența practică am desprins o gamă largă a

Conduitele simulate în criminalistica modernă

Necesitatea practică cere noi soluții și obligă la prefaceri privind utilizarea metodelor științifice moderne de aflare a adevărului în procesul penal (înregistrările pe bandă magnetică și video, identificarea persoanelor după voce și vorbire, filmul judiciar, capcanele criminalistice, testările poligraf).

Conceput ca urmare a preocupărilor obiective și

tiv-emoționale specifice, rol motivațional bine diferențiat); negarea sau disimularea, posibilă doar în planul verbal al ascultării infractorului, produce o adevărată bulversare reflexă a funcțiilor neurovegetative, oglindită corespunzător în modificările extrem de puțin supuse controlului voluntar ce survin în traseele celor trei parametri.

Introducerea procedeu-

posibilităților de aplicare a tehnicii poligraf:

- crearea unor posibilități de administrare a probațiunii în acele fapte penale în care din diverse motive cercetarea la fața locului nu s-a efectuat sau, deși s-a efectuat, nu a pus în evidență probe sau indicii materiale concludente;

- depistarea sincerității legată mai ales de formarea

cercului de bănuți și verificarea alibiului în ceea ce privește justificarea timpului, prezența într-un anumit loc, compania anumitor persoane etc., lămurirea acestor aspecte fundamentale ducând la orientarea corectă și rapidă a primelor cercetări;

● testarea sincerității declarațiilor și depistarea adevărului în cele relatate de martori, învinuți, inculpați sau victime;

● testarea sincerității declarațiilor în apărare, cu ocazia tăgăduirii paternității și a infracțiunilor flagrante.

În acest fel, prin aportul tehnicii poligraf, știința și practica criminalistică, întregul proces penal capătă o reflectare vie, în continuă mișcare, interpretarea probelor, corpurilor delictive, urmelor și indiciilor făcându-se în funcție și de elementul om, de efectul pe care-l produc în conștiința

subiectului pe care-l absolvă sau acuză. Această corelație face posibilă o dată mai mult adâncirea pas cu pas a tuturor aspectelor cauzei și justa soluționare a acesteia.

De altfel, rezolvarea cu succes a unor cauze cu un înalt grad de dificultate, în care rezultatele testărilor poligraf au orientat corect cursul cercetărilor, receptivitatea cu care organele procuraturii și instanțele de judecată au folosit acest mijloc științific în soluționarea unor cauze penale demonstrează eficiența și deplina ancorare în munca practică a acestei tehnici.

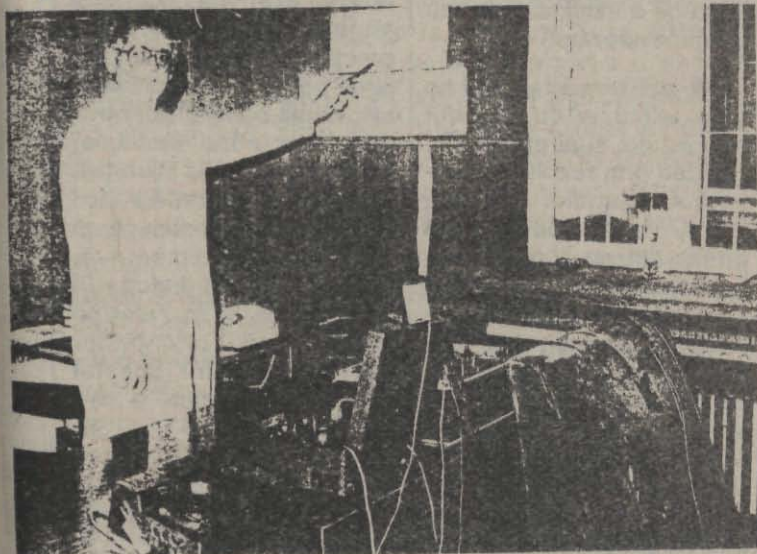
Pe plan teoretic s-au purtat unele discuții contradictorii asupra cadrului legal al folosirii tehnicii poligraf în procesul penal. Consiliul Ordinului Avocaților de la Curtea din Paris exprimând opinia că aceasta ar aduce o "tulburare în libera expresie a personalității". De semnalat că discuțiile s-au

purtat la nivel de doctrină, interpretare speculativă.

În nici o țară a lumii codurile penale și de procedură penală nu interzic și nu au interzis vreodată utilizarea tehnicilor poligraf, care refuză orice apropiere cu tehnicile administrării de scopolamină, penthotal sau alte produse narcoanalitice, folosirea hipnozei sau așa-zisele metode de gradul trei, unanim reprobate și în mod firesc prohibite. Referitor la opinia practicienilor, aceștia nu privesc utilizarea tehnicii poligraf decât din unghiul de vedere al eficienței și atâta vreme cât rezultatele sînt evidente, este explicabil de ce în Japonia, de exemplu, "rezultatele testărilor poligraf sînt supuse opiniei tribunalelor și sînt admise ca mijloc de probă" sau de ce în SUA firmele marilor trusturi supun periodic testărilor poligraf "funcționarii" care realizează tranzacții comerciale.

Noi considerăm că fundamentul legal al folosirii tehnicii poligraf în cadrul procesului penal rezidă în următoarele:

● Metodologia de testare este admisă de lege, nefăcînd parte din ansamblul tehnicilor prohibite, aducîndu-și aportul în egală măsură cu toate celelalte materiale probatorii la aflarea adevărului și justa soluționare a cauzelor (o probă devine inadmisibilă în măsura în care legea o interzice în mod expres; în cuprinsul art. 68, 112 și 115 din Codul Penal, care enumeră îngrădirile prevăzute de lege,

Aspect din Laboratorul de detecție a conduitelor simulate.

Așezat confortabil într-un fotoliu, subiectului i se atașează un manșon de înregistrare a tensiunii arteriale pe unul dintre brațe, în timp ce un tub pneumografic îi înconjoară pieptul, iar doi electrozi, absolut inofensivi, se fixează la degetele celuilalt braț. Sarcina subiectului în timpul testării nu este alta decât de a răspunde exclusiv prin "DA" sau "NU", așa cum îi dictează propria conștiință și în deplinătatea facultăților sale intelectual-afective și volitive, întrebărilor puse de examinator.

tehnica poligraf nu este menționată ca fiind interzisă). Recentele solicitări ale instanțelor judiciare confirmă larga deschidere a dreptului românesc către înnoire și exigență.

● Protecția juridică oferită de cadrul legal care admite folosirea tehnicii poligraf decurge atît din fundamentarea științifică a metodei, cît și din inviolabilitatea principiului respectului persoanei, întrucît trebuie să se înțeleagă bine că utilizarea aparatului este de ordin pur extern. Firele și electrozii săi nu afectează cu nimic integritatea sau demnitatea individului, dîndu-i posibilitatea să-și manifeste toate

calitățile volitive și intelectual-afective (inclusiv libertatea de a minți, simula sau disimula adevărul).

● Utilizarea tehnicii se face exclusiv cu acordul subiectului și al apărării la cererea prin rezoluție motivată a organelor în drept, manipularea aparaturii și interpretarea diagramelor revenind exclusiv experților, specializați în psihologie judiciară. În anul 1964 prefecturile de poliție japoneze dispuneau de 99 tehnicieni specializați în utilizarea poligrafului și interpretarea diagramelor. Acești tehnicieni sînt în primul rînd titularii diplomei de învățămînt superior în psihologie.

● Raportul de constatare elaborat de specialistul în psihologie ca urmare a testării la poligraf este supus liberei aprecieri a organului de urmărire penală sau a judecătorului, potrivit intimei convingeri a acestora și conștiinței lor juridice.

● În final, este demn de reținut că însăși instalarea subiectului la poligraf nu reprezintă un ceremonial deosebit, ci o activitate firească, naturală, compusă din operații asemănătoare celor medicale, subiectul netrebuind nici măcar să se dezbrace, în timp ce în mai toate țările legislația autorizează recoltările de sînge, care necesită înțepături, recoltările de spermă și alte secreții (cu întreaga lor gamă de prelevări corporale și stări stînjenitoare), fire de păr din diversele regiuni ale corpului etc.

Folosindu-ne de acest prilej și exprimînd conduita angajantă a specialistului practician, pentru care folosirea poligrafului facilitează eliminarea persoanelor nevinovate (scurtînd tatonările, suprimînd riscurile injustiției, evidențiind totodată indicii de vinovăție), credem că nu am exclus, ci, dimpotrivă, am invitat la un dialog atît pe partizanii, cît mai ales pe reprezentanții orientărilor adverse folosirii acestei tehnici de detectare a conduitelor simulate. ■

*Expert psiholog colonel
Tudorel BUTOI,
Serviciul Criminalistic,
Poliția Capitalei*

Descifrarea secretelor conduitei umane este o întreprindere dificilă, deoarece modul în care reacționează oamenii la stimulii actuali depinde nu numai de aceștia din urmă, ci și de "montajele" interne – imaginile, ideile, judecățile, atitudinile, convingerile – deja existente în mintea lor. Mai ales când este vorba de conduita noastră socială, modul în care ne formăm diverse idei – iar ideile, o dată formate, ne modelează acțiunile – devine o problemă de studiu de-a dreptul captivantă.

Ceea ce credem despre evenimente și oameni fundamentează multe laturi ale conduitei noastre sociale, reacțiile la situații, deciziile de a ne comporta într-un fel sau altul în raport cu semenii noștri. Oricât de mult s-ar sublinia că omul este un "animal rațional", infailibil în gândire și "infinite în capacități", logica intuitivă pe care o folosim în procesul integrării informațiilor despre ambianță arată că demersurile cogniției noastre sociale sînt frecvent expuse erorilor și distorsiunilor. Există o abilitate uluitoare a minții de a

Distorsiuni și iluzii în cogniția socială

"fabrica" experiențe de tipul visurilor, halucinațiilor, iluziilor perceptivă, credințelor, prejudecăților, erorilor induse hipnotic. Sigmund Freud era fascinat de vulnerabilitatea noastră la iluzii.

Biopsihologul Jerre Levy relatează despre un experiment efectuat cu pacienți ale căror emisfere cerebrale fuseseră separate chirurgical. S-a procedat astfel încît jumătatea dreaptă a feței unei fete să fie proiectată ca stimul pentru emisfera dreaptă nonverbală a pacienților și jumătatea stîngă a feței unei femei să fie proiectată ca stimul pentru emisfera stîngă, verbală. S-a constatat că ei arată cu încredere (nonverbal) spre imaginea completată a fetei (efect legat de activitatea emisferei drepte) pentru a identifica tabloul văzut, dar afirmă că au văzut o femeie, adică invocă un efect legat de activitatea emisferei stîngi. Fiecare emisferă inventează jumătatea de

față omisă. Aparent, imaginea inventată a fost experimentată (trăită) de subiecți ca fiind asemenea unei credințe obiectiv corecte.

Studiul mecanismului de procesare a informației furnizează numeroase evidențe privind formarea credințelor false și poate să explice ceea ce, adesea, omul nu știe: de ce a acționat așa cum a acționat. În ciuda faptului că omul crede că se află pe terenul sau în interiorul lui "știu", pe care îl experimentează prin intuiție și experiență personală, informația lui interioară se poate să fie eronată. El uită ușor atitudinile sale anterioare, de exemplu ce simțea sau credea cu cincizece ani în urmă despre un anumit fenomen politic, cultural sau religios, iar dacă devine conștient că atitudinea i s-a schimbat, nu întotdeauna își dă seama cu exactitate de extensiunea acestei schimbări. În unele experiențe, s-a

cerut subiecților, ale căror atitudini au fost între timp alterate, să-și amintească atitudinile lor preexperimentale. Rezultatele au fost descurajante: subiecții susțin cu insistență că ei au simțit întotdeauna așa cum simt acum. Doi autori, Daryl Bem și Keith McConnell, întreprind, în 1970, o anchetă printre studenții de la o universitate. Printre alte întrebări, figura și una referitoare la controlul studentesc asupra curriculum-ului universitar. O săptămână mai târziu, subiecții acceptă să elaboreze un eseu opus ideii controlului studentesc. După ce subiecții au acționat astfel, se constată că atitudinile exprimate se modifică în raport cu opoziția puternică la controlul studentesc. Când li se cere să-și amintească modul în care au răspuns la întrebare săptămîna anterioară, ei, de fapt, își aduc aminte opinia pe care o susțin acum și neagă faptul că experimentul i-a afectat.

O serie de parametri ai amintirilor, cum sînt promptitudinea, mărimea și certitudinea cu care persoanele își revăd propria istorie, sînt afectați de factori distorsionanți. Adesea revedem și retrăim amintirile evocate despre alte persoane ca și cum relațiile cu ele s-ar fi schimbat. Subiecți recrutați dintre studenți (studiile efectuate de Cathy McFerland și

Michael Ross, 1985) sînt puși să-și evalueze partenerii siguri de întîlnire și apoi să-i mai evalueze încă o dată după două luni. Cei ale căror evaluări au devenit mai pozitive a doua oară își amintesc că au făcut, prima dată, evaluări mai pozitive decît cele pe care le-au făcut în realitate, în timp ce subiecții ale căror evaluări au devenit mai negative își reamintesc că au făcut, prima dată, evaluări mai puțin favorabile decît cele pe care le-au făcut actualmente. Cei care sînt acum, mai mult ca oricînd, în "focul" dragostei au tendința să-și amintească ușor de dragostea la prima vedere, în timp ce persoanele care au rupt legătura, mai probabil, își reamintesc a avea o recunoaștere a partenerului ca fiind o ființă egoistă.

Cînd influențele care se exercită asupra conduitei nu sînt atît de evidente, judecățile oamenilor asupra sursei conduitei lor sînt adesea eronate: factorii care au efecte mari sînt apreciați ca avînd un efect mic, iar cei care au un efect mic sînt uneori percepuți ca avînd un efect mare. Richard Nisbet și Stanley Schachter demonstrează aceasta într-un experiment, solicitînd subiecților să accepte niște șocuri electrice, cu intensitatea crescînd regulat. Înainte de aceasta, unora

dintre ei li se administrează o pilulă falsă, care – li se spune – va produce o senzație de palpitații cardiace, iregularități în respirație și înțepături în stomac, simptome ce acompaniază de obicei șocurile electrice. Autorii anticipă că subiecții vor atribui aceste simptome mai degrabă șocului la pilulele false decît șocurilor electrice propriu-zise și deci vor fi dispuși să tolereze mai multe șocuri decît persoanele cărora nu li s-au administrat pilule. Într-adevăr, subiecții care au primit pilulele false tolerează de patru ori mai multe șocuri. Apoi, informați că au suportat șocuri mai mari decît media, ei sînt întrebați de ce au făcut-o. Nu numai că răspunsurile lor nu fac referire la pilule, dar chiar și atunci cînd experimentatorul insistă asupra acestei legături și le explică în detaliu ipoteza cercetării, ei neagă orice influență a pilulelor, afirmînd că acestea i-au afectat probabil pe alții, dar nu pe ei.

Toate acestea arată că oamenii nu sînt conștienți de multe lucruri care se petrec în mintea lor. În percepție, memorie, gîndire, sîntem conștienți de rezultate, nu de procesele ce duc la rezultate. Ajungem la un "insight" creativ spontan, după ce problema a suportat o incubajie în inconștient. Procesele min-

tale care controlează conduita noastră socială sînt distincte de procesele mintale care sînt angajate cînd încercăm conștient să ne explicăm conduita. Relatările de atitudine sînt bazate pe analiza de sine rațională, care credem că reflectă stările bazale ce ne ghidează actual conduita. Cînd cauzele sînt evidente și explicația corectă se potrivește cu intuiția, percepția de sine se poate face cu acuratețe. Atitudinile exprimate de oameni față de lucruri, evenimente, alte persoane sînt predictibile în raport cu conduita lor ulterioară, într-o măsură suficient de rezonabilă, dacă persoanele nu

sînt solicitate, în prealabil, să-și indice atitudinile și să-și analizeze sentimentele*. Cum spunea Pascal, inima are rațiunile ei, pe care rațiunea nu le cunoaște. Sinceritatea cu care cineva relatează sau interpretează experiențele

** De pildă, cînd un cuplu de intîlnire completează o scală indicînd starea de satisfacție legată de relație, sentimentele exprimate de parteneri sînt un bun predictor privind faptul dacă ei se vor intîlni și în continuare. Dar dacă înainte de a completa scala, ei menționează mai toate rațiunile pe care le pot gîndi privitor la ceea ce poate face ca relația să fie bună sau rea, relatările de atitudine ale subiecților sînt fără efect în ceea ce privește predictibilitatea relației lor.*

să nu garantează validitatea acestor relatări. Mărturiile pot fi sincere, dar pot transmite, fără intenție, erori. Și poate că tocmai menținerea, între anumite limite, a acestui potențial de eroare al minții îl ajută pe om să se simtă mai puțin descoperit în fața altor persoane și să fie mai puțin credul. El "o ține pe-a lui", adică ține la părerea sa, ceea ce-i asigură o cotă ridicată a stabilității imaginii de sine. ■

Prof. univ. dr.
Pantelimon GOLU,
Universitatea București

Noi apariții la "ȘTIINȚĂ & TEHNICĂ" SA

- **Psihologia câmpului social:
REPREZENTĂRILE SOCIALE**
Preț: 3 400 lei
Traducere din literatura franceză de specialitate; volum coordonat de prof. univ. dr. Adrian Neculau
- **PERSONALITATE ȘI SOCIETATE
ÎN TRANZIȚIE.**
Studii de psihologie socială
Autor: prof. univ. dr. Septimiu Chelcea
Preț: 3 400 lei
- **CUM SĂ DEZVOLȚI O AFACERE**
de Paul Hawken
Preț: 3 400 lei

- De asemenea mai puteți procura de la societatea noastră:
- **PLEDOARIE PENTRU CĂINE**
de dr. Ruxandra Nicolescu
Preț: 4 700 lei
- **COPIII SUPRADOTAȚI**
de Mihai Jigău
Preț: 4 700 lei
- **ROBINSONII COSMOSULUI**
de Francis Carsac
Preț: 2 500 lei
- **MISTERUL RĂZBOINICULUI
AZTEC**
de Franklin W. Dixon
Preț: 1 900 lei

Aveți motive să consultați un psihanalist?

Răspundeți la întrebările de mai jos și veți vedea dacă e cazul...

1. Ratați o întâlnire importantă. Din ce motiv?

- a. Am greșit adresa.
- b. De fapt, nu aveam chef să merg.
- c. Am luat metroul în sens opus.

2. Sînteți invitată la o petrecere. Care este primul lucru la care vă gândiți?

- a. Singurul bărbat care îmi place este logodnicul Elenei.
- b. Dacă voi întâlni un bărbat simpatic, am de gînd să îl seduc.
- c. Cu siguranță nimeni nu îmi va remarca prezența.

3. Nu reușiți să găsiți bărbatul potrivit. Care credeți că ar fi cauza?

- a. Normal, toți bărbații au probleme.
- b. Poate că îi sperii.
- c. Mamă mi-a spus să nu am încredere în ei.

4. Nu sînteți, cu siguranță, Claudia Schiffer. Cum priviți acest lucru?

- a. Sînt cam urîțică, așa m-a făcut mama.
- b. Ce are ea în plus față de mine?
- c. Și ce dacă, asta nu mă împiedică să plac bărbaților.

5. V-ați purtat foarte urît cu o vecină. De ce?

- a. Mai bine să te porți urît decît să te lași dominată.
- b. I-am răspuns pe același ton.
- c. Nu cred, i-am vorbit normal.

6. Intenționați să vă despărțiți de prietenul dv., care nu dorește acest lucru. Cum reacționați?

- a. Am greșit ambalîndu-mă, asta îmi va servi drept învățătură de minte.
- b. Întotdeauna mă pun în situații dificile.
- c. Nici o problemă, dacă mă gîndesc bine, nu mi-a plăcut niciodată.

7. V-ați certat cu cea mai bună prietenă. Cum reacționați?

- a. Insist să avem o explicație clară.
- b. Cu atît mai rău pentru ea, era o cretină.
- c. Nu sînt cu nimic vinovată, este numai vina ei.

8. Aveți - sau veți avea - copii. Cum vă purtați cu ei?

- a. Trebuie să știe cine comandă în casă.
- b. Sînt dispusă să îi ascult.
- c. Îi las să facă tot ce vor, prea am fost pedepsită în copilăria mea.

9. Doriți să vă căsătoriți pentru că:

- a. Ne înțelegem bine, avem aceleași țeluri.
- b. Este vorba de pasiune, chiar dacă există și momente rele.
- c. De data asta, ne înțelegem perfect.

10. Intenționați să vă cumpărați un pulover nou. Cui îi veți cere părerea?

- a. Mamei.
- b. Celei mai bune prietene.
- c. Noului coleg de birou.

11. Ce relații aveți cu mama dv.?

- a. O ador, dar am nevoie de libertate.
- b. Locuiesc foarte aproape de ea.
- c. Îi telefonez deseori.

12. Sînteți concediată. La ce vă gîndiți?

- a. Normal, nu sînt bună de nimic.
- b. Nu mă înțelegeam cu șefii, păcat.
- c. Nu sînt decît niște imbecili siniștri.

13. "EP" face pe supăratul toată seara. Cum reacționați?

- a. Fac și eu pe supărata, asta o să-l învețe minte.
- b. Are să-mi reproșeze ceva.

c. E problema lui, o să-i treacă, să nu ne enervăm.

14. Care sînt raporturile dv, cu firma la care lucrați?

- a. E un loc mizerabil, dar lucrez acolo de zece ani, m-am obișnuit.
- b. Nu-mi place să mă fixeze, mă mut adesea.
- c. Dacă nu capăt avansarea pe care o merit, plec.

15. Îi faceți o scenă soțului/prietenului.

- a. În felul acesta sparg buba.
- b. Nu-i grav, o să mă consoleze el.
- c. Așa îi trebuie, a căutat-o cu lumînarea.

Calcularea punctajului

Răspuns	Întrebare														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
a	2	1	1	2	1	0	0	2	0	2	0	2	2	2	0
b	0	0	0	1	0	2	1	0	1	1	1	0	1	1	1
c	1	2	2	0	2	1	2	1	2	0	2	1	0	0	2

Interpretarea rezultatelor

Calculați cîte puncte ați obținut și raportați-vă la portretul care vi se potrivește.

Între 0 și 10 puncte

Știți cum să vă trăiți viața și, cînd sînteți în dificultate, reușiți să treceți peste aceasta grație supleții psihologice. Această calitate vă permite să nu vă lăsați copleșită de probleme. Sînteți capabilă să vă autoanalizați și în acest fel nu veți fi nevoită să apelați la un specialist. Totuși, dacă o veți face, veți și să obțineți maximum de profit.

Între 11 și 20 de puncte

Dacă viața vă pare uneori plină de capcane, nu vă dați bătută și reușiți, de bine, de rău, să cădeți în picioare. Dar această bătălie poate fi obositoare! Ați reușit proba-

bil să aveți prieteni și puteți găsi un sprijin în relațiile afective. Cîteva ședințe de psihanaliză sau de psihoterapie vor reprezenta un plus pentru dv.

Între 21 și 30 de puncte

Nu, viața nu este chiar atît de grea pe cît vi se pare! Vedeți jumătatea goală a paharului, dar puteți vedea și jumătatea lui plină. Orice încercare este o sursă de îmbogățire, cu condiția să vă puteți folosi experiențele. Una dintre modalitățile cele mai profitabile de a o face este să vă analizați și să înțelegeți cum anume veți reacționa. Psihanaliza este unul din mijloacele prin care puteți reuși. ■

Traducere și adaptare: Lia DECEI

Construcția socială a memoriei (II)

Memoria nu este doar o problemă de stocare a informațiilor, ci și o activitate socială corelată cu limbajul și cu interacțiunea între indivizi.

De aceea o persoană își poate aminti evenimente la care nu a participat, dar care i-au fost povestite de alții, sau a căror amintire a fost transmisă din generație în generație. Astfel, nunta prințului Charles cu prințesa Diana — eveniment memorabil pentru englezi — a constituit baza studiului efectuat de psihologii de la Universitatea din Loughborough asupra modului în care familiile engleze rememorează un eveniment, a felului în care acestea elaborează o memorie a evenimentelor.

O memorie preponderent socială

Urmiind exemplul etologilor care studiază comportamentul animal în mediul natural al acestora, construcționiștii sociali au abandonat metodele clasice ale psihologilor experimentali, de laborator, pentru a observa funcționarea memoriei în viața cotidiană. Ei studiază modul în care oamenii își aduc aminte; cum aceștia afirmă că ceea ce ei au rememorat este sau nu adevărat, în grup sau singuri, la piață sau într-un tribunal.

Astfel, folosirea spontană a limbii vorbite constituie placa turnantă a cercetărilor construcționiștilor sociali. Recurgând la analiza discursului (conversației), ei studiază în amănunt activitatea memoriei actualizate prin și în discurs. După cum a arătat etnometodologul american Harvey Locks, limba vorbită diferă de limba scrisă. Comparată cu limba scrisă, o conversație pare, la prima vedere, dezordonată, marcată de ezitări, de întreruperi, suprapuneri și ambiguități. Studiul său aprofundat relevă forme de interacțiune extrem de complexe, pe care indivizii le adoptă și le investesc în mod creativ.

Analiza discursurilor în contextul lor natural relevă faptul că activitatea memoriei este arareori liniară: pentru a-și aminti ceva anume, indivizii se consacră unei activități retorice, constând în relatarea unei povestiri, și justificarea versiunii lor prin raportarea la alte versiuni existente. Decît să revină la experiențe personale stocate

în memorie, ei se prevalează de acestea pentru a-și autentifica relatarea: "Eram acolo, îmi amintesc..."

Acest aspect retoric poate fi ilustrat pornind de la cercetările psihologului englez Paul Drew de la Universitatea din York; el a studiat modul în care, într-un tribunal, martorii prezentau propriile versiuni asupra faptelor. Analizînd trei schimburi de replici, din timpul unui proces de viol, între avocatul apărării și femeia care declarase că fusese violată, Drew arată că amintirile martorului nu diferă atît din punct de vedere al conținutului informațiilor aduse, cît mai ales din cel al cuvintelor folosite. În primul schimb de replici, avocatul se referă la localul de noapte în care bărbatul și femeia s-au întîlnit înainte de prezumtivul viol:

"Avocatul: — Acolo se întîlnesc fetele și bărbaii, nu?"

Martorul: — Lumea se duce acolo.

A: — Și, în timpul serii, domnul X (acuzatul) nu a venit să se așeze lîngă dv.?"

M: — S-a așezat la masa noastră.

A: — Ați discutat mult cu acuzatul în seara aceea de 14 februarie, nu-i așa?"

M: — Vorbeam cu toții."

În fiecare din aceste extrase, avocatul și martorul prezintă versiuni contrastante, mai curînd decît contradictorii ale evenimentelor. Ei nu exprimă un dezacord direct, ci aleg cuvinte diferite pentru a descrie evenimentele. Astfel, ei imprimă evenimentelor implicații diferite și acestea contează în interacțiune. În timp ce avocatul construiește impresia unei activități neformale, avînd legătură cu sexul indivizilor implicați, răspunsul martorului încearcă să neutralizeze această implicație. În cel de-al doilea extras, cuvintele implicînd stabilirea unei relații între cele două persoane sînt înlocuite de

expresia mai neutră, mai impersonală, "s-a așezat la masa noastră". Prezența altor personaje este reafirmată în al treilea extras, neutralizând încă o dată implicația propusă de avocat, conform căreia o relație amoroasă sau sexuală era în curs de a se dezvolta înainte de prezumiți viol, ceea ce i-ar fi permis să demonstreze lipsa de temelă a afirmațiilor martorului.

Cele trei extrase demonstrează că memoria nu funcționează ca simplă depozitară a unor informații neutre, pe care le-ar fi stocat în prealabil. Limbajul joacă aici un rol decisiv și vorbitorii trebuie să-și aleagă de fiecare dată cuvintele pentru a obține rezultatul dorit. Este foarte deficienciar un anumit tip de retorică, ce poate fi identificat, de asemenea, în discuții politice, reportaje de actualitate, ședințe de psihoterapie sau conversații obișnuite.

Aceste aspecte retorice apar și în exemplul tinerei care vorbește despre familia regală britanică (vezi *Psihologia* nr. 2/1995). Exemplul este extras dintr-un studiu asupra memoriei colective, realizat în 1990 de către un grup de studiere a discursului și retoricii de la Universitatea din Longborough, pe baza înregistrării a 63 de familii engleze cărora li s-a cerut să-și povestească amintirile despre evenimentele privind familia regală și, în particular, sărbătorile naționale. A fost examinat modul în care aceste familii rememorează concomitent amintiri personale și naționale, corelându-le în diverse moduri, angajându-se astfel într-o acțiune de elaborare a unei memorii a evenimentelor.

Elaborarea și construcția memoriei sociale nu depind obligatoriu de experiența personală. Oamenii își pot aminti de experiențele altor ființe umane, lucru de care animalele sînt incapabile. Această diferență nu este

condiționată de "sisteme ale memoriei" mai evolute, capabile să trateze cantități mai mari de informație mai rapid decît o pot face alte specii, ci de ceva mult mai simplu: oamenii sînt înzestrați cu limbaj și acesta transformă modul și conținutul a ceea ce ne amintim.

Din punctul de vedere al psihologiei cognitive, memoria este un mecanism "automat", "sistemele de memorie" sînt corelate în creier și funcționează în mod spontan. Dar din moment ce considerăm memoria și memorarea o activitate socială și nu aparținînd individului izolat, trebuie luate în considerare convențiile care o reglementează și pe care "actorii sociali" trebuie mai întîi să le învețe. Ei învață ceea ce trebuie considerat memorabil în viață, ca și modul de a-l exprima.

Și amintirile se învață

O parte importantă a cercetărilor de la Universitatea din Longborough în această privință a fost consacrată relevării modului în care copiii învață să-și amintească. Într-un proiect condus de către Derek Edwards și David Middleton (1988) au fost înregistrate mame vorbindu-le copiilor în timp ce priveau fotografii de vacanță. Astfel, s-a studiat felul în care mamele orientează amintirile copiilor, învățîndu-i cum să-și amintească.

Copiii li se indica ce trebuie memorat și, încă și mai important, ce ar trebui mai degrabă șters din expunere. Învățarea amintirilor presupune, de asemenea, învățarea refuzării, a modului de a șterge anumite detalii.

Toți copiii participanți la acest studiu erau preocupați de a-și stabili propria identitate în contrast sau în relație cu frații, surorile și prietenii. Obiectivul părinților era atenuarea rivalității între copii și

favorizarea unor moduri de comportare mai acceptabile. Rememorarea evenimentelor trecute contribuie la socializarea copiilor de către părinți.

Activitatea memoriei implică deci, în același timp, aspecte retorice și de interacțiune socială, care sînt părți integrante ale acesteia și care trebuie însușite.

Punctul de vedere conform căruia formele specifice umane ale memoriei depind de limbaj și de uzanțele sociale însușite se poate aplica, de asemenea, situațiilor formale de învățare. Analiza a ceea ce se spune într-o sală de clasă, realizată în 1987 de Derek Edwards și Neil Mercer, a pus în evidență diversele moduri în care înțelegerea copiilor este modelată pentru a asimila formele și conținutul cunoștințelor școlare. Această se realizează în mare parte prin intermediul discuțiilor între profesor și elevi, referitoare la ceea ce au învățat sau observat și la ceea ce au reținut din lecțiile precedente sau din lecția de zi.

La fel ca părinții, profesorii orientează retorică memoriei copiilor, care nu presupune numai utilizarea unui limbaj descriptiv corespunzător, ci și modul de a tria și a distinge ceea ce este pertinent și are sau nu valoare explicativă. Copiii învață modul de a descrie, de a relata și de a uita; ei învață să ignore ceea ce este considerat nerelevant.

Analiza discursului nu-și propune să afle dacă oamenii spun sau cred că spun adevărul sau dacă aceștia se înșală. Studiul memoriei ca practică discursivă socială se interesează de modul în care oamenii, în conversațiile cotidiene, afirmă adevărul sau denunță deformarea faptelor.

Traducere și adaptare:
student
Radu GĂRMACEA,
Universitatea București

Asociația Psihologică Americană și politica sa editorială

AMERICAN
PSYCHOLOGICAL
ASSOCIATION

Asociația Psihologică Americană (APA) a fost înființată în 1892 și este principala organizație a psihologilor din Statele Unite ale Americii, cuprinzând, în prezent, peste 124 000 membri. Din anul 1925 este societate pe acțiuni. Scopul asociației îl reprezintă dezvoltarea și progresul psihologiei ca știință, profesie și mijloc de promovare a bunăstării umane.

Diseminarea informației psihologice constituie una din modalitățile prin care APA își realizează scopul propus, sens în care desfășoară o susținută activitate publicistică, editând, printre altele, 29 de reviste științifice de strictă specialitate.

Orientarea și practicile editoriale ale revistelor științifice sînt stabilite prin hotărîri și regulamente adoptate în mod oficial de organisme de conducere ale Asociației Psihologice Americane ori prin consens informal sau se bazează pe tradiție. Organismele de conducere ale APA cu responsabilități în domeniu sînt Consiliul reprezentanților, Colegiul directorial și Comitetul pentru comunicare și publicații.

Comitetul pentru comunicare și publicații evaluează periodic tendințele ce se manifestă în principalele domenii ale psihologiei, precum și fiecare revistă, și pe această bază face recomandări privind editarea unor noi

publicații, schimbarea profilului altora sau încetarea apariției celor care nu mai prezintă interes.

Editorii revistelor sînt numiți de Comitetul pentru comunicare și publicații la recomandarea unor comisii care caută și propun candidați pentru aceste funcții dintre persoanele recunoscute ca specialiști de marcă în domeniul pe care este profilată revista în cauză și sînt membri ai APA. Un editor este numit, în mod obișnuit, pentru un mandat de șase ani. Editorul numește editorii asociații, al căror număr este stabilit de conducerea APA. De asemenea, tot el numește referenții și recenzenții permanenți sau ocazionali, al căror număr este nelimitat, fiind determinat de nevoile reale ale revistei. Astfel, se ajunge ca, anual, în jur de 7 500 de persoane să lucreze ca editori, editori asociați, referenți sau recenzenți la revistele pe care le publică APA.

Editorii tuturor revistelor

APA formează Consiliul editorilor, organism permanent subordonat Comitetului pentru comunicare și publicații, care se întrunește pentru a discuta problemele de natură redacțională comune și a face recomandări privind orientarea, profilul și practicile editoriale ale fiecărei reviste.

Anual, Comitetul pentru comunicare și publicații repartizează numărul de pagini fiecărei reviste. În alocarea numărului de pagini, comitetul ține seama de cîte manuscrise primește revista pentru publicare, ce procentaj reprezintă cele acceptate, perioada de timp care trece din momentul primirii manuscrisului pînă la data publicării, existența altor posibilități de publicare a materialelor respective și, mai ales, potențialele pierderi pentru psihologie rezultate ca urmare a întârzierilor prea mari sau respingerii de la publicare a manuscriselor din lipsă de spațiu. Comitetul cere editorilor să respecte numărul de pagini alocat revistei și să reducă perioada de timp dintre momentul primirii manuscrisului și data publicării.

Editorul revistei răspunde de calitatea și conținutul acesteia. Acționînd în cadrul general al politicii editoriale și al principiilor etice, el selecționează materialele care urmează să fie publicate. Editorul asociat îl ajută în activitatea de redacție și, de obicei, răspunde de o pagină, rubrică sau tematică, orîi este încredințată o anumită parte din materialele primite la redacție, caz în care el

răspunde de selecționarea celor publicabile. Personalul tehnic necesar scoaterii revistei – responsabil de număr, tehnoredactori, corectori și alții – este asigurat de APA.

Editorul poate hotărî, fără a mai consulta pe cineva, să publice sau să respingă un articol. De regulă însă, materialele trimise revistelor sînt date pentru studiu și evaluare la doi sau mai mulți referenți sau recenzenți. Uneori se poate ca referenților și recenzenților să nu li se spună cine este autorul materialului respectiv și asta fie la cererea acestuia, fie din inițiativa redacției, realizîndu-se o "recenzare mascată". Referenții sau recenzenții fac recomandări editorilor sau editorilor asociați cu privire la măsurile pe care să le ia în legătură cu materialul primit spre studiu.

Scopul evaluării materialelor primite este de a publica informații originale și utile, care să fie exacte și clare. Din acest motiv, au prioritate și sînt căutate materialele care:

a) aduc o contribuție semnificativă, valoroasă și originală într-un domeniu al psihologiei și sînt pe profilul revistei;

b) prezintă mesajul cu claritate și cît mai succint posibil;

c) sînt prezentate într-o formă care păstrează integritatea stilistică a revistei.

Dacă un material nu îndeplinește pe deplin cerințele celui de-al doilea criteriu, fiind acceptabil din celelalte puncte de vedere, acesta este înapoiat autorului, cu recomandarea de a-l reface. Dacă nu îndeplinește cerințele celui de-al treilea criteriu, înainte de a hotărî asupra publicării lui, editorul poate să-l înapoieze autorului pen-

tru stilizare.

Întrucît stilul în sine nu este altceva decît o modalitate convențională de prezentare a informației menită să faciliteze comunicarea, dacă scopul este atins, atunci și stilul este acceptabil.

În legătură cu acest aspect, încă în 1928, editorii și directorii comerciali ai revistelor de psihologie și antropologie, sponsorizați de Consiliul Cercetării Naționale din SUA, s-au întrunit sub președinția lui Madison Bentley pentru a discuta și a elabora o instrucțiune cu privire la "forma și pregătirea manuscriselor pentru publicare". Raportul acestui grup de lucru a fost publicat în februarie 1929 în *Psychological Bulletin* și subliniază faptul că grupul respectiv a căzut de acord să nu se dicteze autorilor cum să scrie, ci să recomande "o procedură standard, față de care excepțiile vor fi fără îndoială necesare, dar la care să se poată apela dacă există vreun dubiu".

Pornindu-se de la această inițiativă, s-a ajuns la editarea, în 1952, a unui *Publication Manual* care, în urma unor perfecționări succesive, a ajuns, în 1994, la cea de-a patra ediție. Regulile de pregătire a unui material, trimis spre publicare, prezentate de *Publication Manual of the American Psychological Association*, sînt destinate să asigure o comunicare limpede, fiind elaborate în urma studierii literaturii psihologice și pe baza contribuțiilor aduse de editori, autori și alte autorități recunoscute în domeniul editării scrierilor psihologice. Cei care în pregătirea manuscriselor respectă îndrumările cuprinse în manual își exprimă ideile într-o formă și un stil acceptate și familiare unui larg public cititor de literatură

psihologică, ajutîndu-l astfel să dea atenție în principal conținutului și nu formei.

Întrucât limba scrisă folosită în lucrările de psihologie se schimbă mult mai încet decît psihologia însăși, *Publication Manual* nu prezintă soluții pentru toate problemele stilistice; normele și regulile formulate sînt fundamentate pe ceea ce există, nu pe ceea ce se va descoperi sau inventa.

Dacă în 1929 erau circa 200 de autori care publicau în patru reviste, cîte avea APA pe atunci, în prezent, numai celor 24 de publicații care primesc doar noutăți - materiale care n-au mai apărut în altă parte - le sînt trimise circa 6 000 de manuscrise, din care în jur de 1 400 vād lumina tiparului. Dacă nu ar exista convențiile referitoare la stilul APA, timpul, eforturile și fondurile necesare pentru recenzarea și redactarea materialelor în vederea publicării ar fi prohibitive, fără a mai lua în considerare faptul că nu s-ar putea asigura o comunicare eficientă și clară.

O parte considerabilă a manualului este consacrată problemelor de ortoepie, ortografie și punctuație în varianta americană a limbii engleze, și aceasta deoarece în lumea anglo-saxonă nu există foruri științifice care să adopte norme obligatorii în acest domeniu. ■

(Continuare în numărul viitor)

Traducere și adaptare:

I. ROTAR

Între 19 și 22 aprilie 1995 a avut loc la Győr, în Ungaria, al 7-lea Congres de Psihologia Muncii și Organizațională. Congresul, avînd o periodicitate de doi ani, este organizat de către Asociația Europeană de Psihologia Muncii și Organizațională (EAWOP). Acest congres a întrunit peste 300 de participanți, din România fiind prezenți opt psihologi. Au fost organizate sesiuni tematice, simpozioane, workshop-uri și demonstrații. Din tematica derulată amintim: managementul multicultural, instruirea profesională, psihologia conducerii, orientarea și cariera profesională, flexibilitatea organizațiilor, selecția profesională, inovații în organizații, psihologia sănătății în organizații.

Orizonturi noi în psihologia muncii și organizațională europeană

Schimburile de opinii dintre psihologi cu orientări și preocupări diferite au dus la dezvoltarea unor proiecte noi de cercetare cu echipe largite, extinderea celor existente,

spațiu larg. Un aspect intens investigat este acela al existenței unor diferențe între sistemul motivațional, atitudinal și al activităților la muncitorii din Est față de cei din Vest. O serie de studii longitudinale pe această temă sînt în curs de desfășurare.

● **Implicații ale flexibilității organizaționale.** Și această temă are la bază o serie de studii interculturale, legate de managementul resurselor umane. Preocupările se referă la ceea ce se numește "european managers", "european human resource management" și construirea unui model teoretic pentru analiza managementului resurselor umane. Descoperirea unor repere psiho-socio-culturale care să ducă la creșterea satisfacției muncii după o restructurare organizațională, deci de echilibrare motivațională, este o temă de interes.

● **Stresul profesional.** Este un subiect care a generat numeroase intervenții, au fost construite teorii, modele și s-au inițiat multe studii. În prezent, modelele stresului ocupațional și-au lărgit spectrul, incluzînd stările afective și emoționale legate de contextul muncii, cît și o abor-

Contribuțiile psihologilor români au constatat în tratarea unor teme de interes: noi metodologii în psihologia conducerii auto, orientarea profesională în România, probleme ale satisfacției profesionale, instruirea managerilor și implicații ale structurii personalității în proiectarea interfețelor om-călcător.

Profesorul Robert A. Roe, președintele EAWOP, arăta că programul congresului din acest an reprezintă o dovadă convingătoare a dinamicii psihologiei europene, atît pe plan profesional, cît și științific. Congresul al 7-lea al EAWOP a spart definitiv barierele dintre Est și Vest, a reușit să realizeze confruntări de idei și școli diferite, a depășit multe din subiectele tradiționale ale psihologiei muncii cu care ne-am obișnuit de-a lungul anilor, incluzînd noi domenii teoretice și aplicative.

noi colaborări pe tematici de actualitate.

Dintre noile direcții de acțiune ale psihologiei muncii și organizaționale europene vom prezenta cîteva, pe care le-am considerat semnificative și care pot constitui puncte de reper pentru cercetarea psihologică din țara noastră.

● **Munca și transformarea societății.** Problema centrală este perioada de tranziție pe care o parcurg unele țări europene. Preocupările frecvente sînt de creare de noi instrumente de evaluare organizațională aplicabile în toate țările Europei, de modele manageriale autohtone, identificarea factorilor motivaționali și structuri de pattern-uri motivaționale în perioada de tranziție. În general, "criza managerială", specifică țărilor estice, este un cadru de investigare căruia cercetarea psihologică îi acordă un

dare de pe poziții multidisciplinare, care includ discipline ca antropologia și sociologia. Sînt proiectate programe speciale de control al stresului ocupațional. Alături de tehnicile psihodiagnostice clasice este utilizat un instrumentar de investigare specific, bine structurat prin tehnici constructive moderne.

● **Munca și tehnologiile informaționale** reprezintă un domeniu care a depășit faza de debut. Desigur, proiectarea interfețelor om-calculator rămîne unul din domeniile de cercetare prioritare. În prezent, se conturează însă tot mai mult o nouă direcție de cercetare, aceea în care calculatoarele și sistemele de telecomunicații colaborează la realizarea procesului funcțional organizațional. Esența acestor cercetări privește explorarea diferitelor căi de explicare a prelucrării informațiilor de un grup și rezultatele dependente de condițiile de comunicare, percepția de către utilizator a canalului de comunicare și atitudinea sa față de noile tehnologii. Obișnuit, sînt măsurate cîteva particularități ale interacțiunii grupului cu sistemul de comunicare:

orientarea pe sarcină (coordonarea sarcinilor, stilurile de control al conflictelor și strategiile de decizie) și orientarea pe menținerea grupului ca unitate funcțională (implicare și efort, influența participării, coeziunea, climatul grupului). Tot în conexiune cu problema noilor tehnologii este investigată activitatea de grup în realizarea obiectivelor. Activitatea este analizată prin prisma psihologiei cognitive și nu a principiului restrictiv stimulo-reacție.

● **Integrarea psihologilor în circuitul țărilor Comunității Europene** a constituit un punct de discuție important. Desigur, ne gîndim la tinerii absolvenți ai facultăților de psihologie din țara noastră, care sînt orientați spre psihologia muncii și organizațională. Pentru aceasta, European Network of Organizational and Work Psychologists (ENOP) a propus un model european de instruire care recunoaște pregătirea din domeniul psihologiei muncii și organizaționale în toate țările Comunității Europene. Includerea modelului propus de ENOP în programul de învățămînt al universităților noastre este o măsură utilă

și urgentă. (Comisia de acreditare a institutelor de învățămînt superior ar trebui să introducă în grila de evaluare a acestora și acest model.) Absolvenților li s-ar oferi astfel șansa de a practica profesia de psiholog în toate țările Comunității Europene, fără discriminare. Se impune ca aceia care pregătesc psihologii să-și asume responsabilitatea, modificarea grabnică a planurilor de învățămînt, pentru a nu frustra absolvenții de un drept pe care l-am obținut.

Al 7-lea Congres de Psihologia Muncii și Organizațională a reprezentat un succes atît prin calitatea lucrărilor prezentate, prin tematica modernă adaptată condițiilor europene, cît și prin evantaiul larg de probleme concrete pe care le-a enunțat referitor la măsurile care trebuie luate pentru ca, într-adevăr, psihologia muncii să ocupe locul cuvenit în restructurarea societăților în curs de tranziție. ■

Prof. dr.
Horia D. PITARIU,
Universitatea Babeș-Bolyai
Cluj-Napoca

(Urmare din pag. 1)

țiilor parapsihologice, am preferat familiarizarea cititorilor cu "instrumentele" puse la punct de profesioniști și tipărite în revistele de psihologie de largă circulație internațională.

La cinci ani de la debut, **PSIHOLOGIA** se poate așisa ca o publicație ce reunește colaboratorii cei mai prestigioși din domeniul științelor comportamentale din țară, ca și personalități consacrate din Belgia, Franța,

Germania, SUA. Psihologii din Republica Moldova sînt la ei acasă cînd publică în revista **PSIHOLOGIA**.

"Planeta psihologilor" nu trebuie să fie sfișiată de sîrma ghimpată a granițelor. Toți psihologii din lume au un singur scop: înțelegerea omului în unicitatea și diversitatea lui. Revista **PSIHOLOGIA** va urmări acest țel, făcînd și în viitor din diseminarea cunoștințelor științifice despre om un crez. ■

În majoritatea institutelor de învățămînt superior tehnic, economic, medical, artistic și de alte profiluri sînt prevăzute în planurile de învățămînt cursuri de psihologie. Ideea care a stat la baza introducerii acestor cursuri a fost aceea că un intelectual, indiferent care îi va fi formația profesională, va trebui să dobîndească o sumă de cunoștințe generale despre activitatea psihică umană cu ajutorul cărora să se poată cunoaște pe sine și să-i îndrume mai bine pe alții, pentru că din rîndul acestor specialiști se vor selecta, spontan sau dirijat, viitorii manageri ai diferitelor sectoare de activitate.

Psihologia în facultățile cu profil tehnic

Referindu-ne la Universitatea Politehnică din București, căreia nu-i scădea prestigiul dacă se numea în continuare Institut, ca moștenitoare a unei instituții care nu se considera prejudiciată dacă își păstra denumirea de Școală politehnică, așa cum sînt denumite îndeobște institutele de profil tehnic din alte țări (vezi, de pildă, Technische Hochschule în Germania), cursurile de psihologia muncii au o tradiție de peste două decenii. La inițiativa profesorului Ion Moraru și cu sprijinul conducerii de atunci a Institutului s-au introdus, cu caracter opțional, în tandem cu sociologia muncii și logica cercetării științifice, la toate facultățile Institutului Politehnic, cursuri de psihologia muncii, cu durata de un semestru, de obicei la anii terminali (anul IV – curs de zi și anul V – curs seral).

Hotărîrea de a introduce în planurile de învățămînt cursuri de psihologia muncii a fost înțeleaptă, pentru că inginerul proiectant, de pildă, trebuie să țină seama în conceperea echipamentului tehnic și de particularitățile psihofiziologice ale operatorului uman de a recepționa semnalele și de a acționa organele de comandă ale instalației. În calitate de organizator al procesului de producție, inginerul nu poate face abstracție de recomandările ergonomice privind organizarea locurilor de muncă, pentru ameliorarea influențelor factorilor mediului fizic ambiant și a microclimatului. Pe de altă parte, inginerul manager nu poate ignora aspectele psihosociale ale organizării și conducerii colectivelor de muncă, rolul raporturilor interpersonale în realizarea unui climat psihosocial favorabil colaborării și

muncii de calitate.

De-a lungul anilor, gradul de înțelegere a necesității predării psihologiei în Institutul Politehnic din București a fost diferit atît din partea rectoratului, cît, mai ales, din partea decanatelor facultăților, sinusoidă ce s-a reflectat în numărul de ore acordat acestei discipline și în modul de programare în orare.

Este însă o realitate de necontestat că, în ciuda vicisitudinilor pe care le-a cunoscut știința psihologică la noi în țară, învățămîntul superior tehnic a constituit o oază de continuitate și relativă liniște pentru practicarea disciplinei noastre.

Mai mult, în cadrul colectivelor didactice universitare psihologii au putut desfășura neînterupt activitate de cercetare științifică, valorificîndu-și cunoștințele și experiența prin contracte cu întreprinderi, au organizat sesiuni

științifice de comunicări, au publicat articole în revistele de specialitate, precum și lucrări monografice, aducând contribuții importante la știința psihologică.

Referindu-ne la Institutul Politehnic din București, colectivul de psihologie din cadrul Catedrei de filozofie, psihologie, sociologie și logică a abordat și dezvoltat domeniul creativității tehnice (prof. dr. Ion Moraru), sistemul psihosociotehnic ca particularizare la întreprinderile industriale a sistemului om - mașină - mediu, precum și probleme de psihologie managerială specifice perioadei de tranziție la economia de piață (conf. dr. Anton Tabachiu), aplicații ale psihologiei muncii în sectoarele energetice ale economiei naționale (lector dr. Doina Mușat), perfecționarea și elaborarea unor noi metode de psihodiagnostic (lector Pavel Popescu).

În elaborarea programei analitice a cursului de psihologie a muncii a trebuit să ținem seama de faptul că era un singur curs de psihologie prevăzut în planul de învățământ, de nivelul foarte scăzut al cunoștințelor de psihologie al studenților, de timpul afectat care nu depășea un semestru și de propriile noastre afinități și preocupări științifice.

Din această cauză, indiferent că un curs se numea de psihologie, psihologia muncii, psihologia muncii industriale, psihologie economică sau psihologie școlară, acestea nu se puteau limita doar la tematica circumscrisă titlului fără a prejudicia imaginea și înțelegerea de ansamblu a socială a țării. De asemenea, întrucât majoritatea studenților parcurseseră ciclul liceal în

perioada când psihologia nu se preda, iar noțiunile puțin și neștiințifice pe care le aveau despre viața psihică erau rodul efortului propriu, era necesar, încă de la început, să ne definim termenii și să explicăm conceptele de bază cu care operează psihologia.

Această stare de fapt a determinat psihologii, cadre didactice din învățământul superior altul decât cel universitar (încă o dată se vedește inadvertența dintre Politehnică și Universitate) să-și "croiască" cursurile pe măsura beneficiarului, studentul politehnician, medicinist, economist etc., introducând noțiuni de psihologie generală, psihologia muncii, psihologie managerială etc., chiar dacă titulatura cursului angaja doar una dintre ramurile aplicative ale psihologiei. De aceea am considerat mai potrivită cu statutul și conținutul său denumirea de Curs de psihologie specială (titulatură pe care o întâlnim folosită și de către alte discipline adaptate la specificul Politehnicii ca, de pildă, matematici speciale).

Ca ilustrare putem prezenta temele principale ale programei cursului pe care îl susținem în cadrul Universității Politehnice din București, care cuprinde unele noțiuni introductive despre psihologie, istoricul apariției și dezvoltării acestei științe, obiectul psihologiei generale și al câtorva dintre ramurile ei aplicative, cu referire specială la psihologia muncii.

În a doua parte a cursului sînt prezentate problemele psihologiei personalului (analiza psihologică a muncii, rolul personalității în muncă, orientarea, selecția și pregătirea profesională, cu accent pe

dezvoltarea aptitudinilor tehnice).

A treia parte a cursului este consacrată unor probleme de psihologie inginerească și ergonomie referitoare la amenajarea locurilor de muncă, conceperea echipamentului tehnic în funcție și de particularitățile psihofiziologice ale operatorilor umani, ameliorarea influențelor factorilor mediului fizic ambiant. Un loc important în economia cursului îl au principalele fenomene de neadaptare a omului la muncă: oboseala în procesul muncii și accidente de muncă.

Ținînd seama că în producția modernă omul nu lucrează în mod izolat, ci în formații de lucru - echipe, compartimente etc. -, cursul nostru nu putea face abstracție de unele probleme de psihologie socială privind organizarea grupurilor, aspectele relaționale pe orizontală (de colaborare) și pe verticală (ierarhice), climatul psihosocial, cunoașterea și influențarea opiniei publice etc.

Considerînd că unii dintre viitorii ingineri au în geanta diplomat și funcția de manager, cursul cuprinde cîteva probleme de psihologie managerială referitoare la principalele caracteristici ale procesului de conducere și implicațiile lor psihologice, profilul psiho-socio-profesional al managerului societăților comerciale cu profil productiv, metode psihologice de selecție, formare și perfecționare a cadrelor de conducere. ■

Conf. dr.
Anton TABACHIU,
Universitatea Politehnică
București

Aveți o personalitate puternică?

Anumite persoane nu se simt bine decît în anonim, pierdute în mijlocul mulțimii. Altele, dimpotrivă, fac toate eforturile pentru a se distinge. Dar mai există și o a treia categorie de oameni, a căror personalitate transpare cu naturalețe.

Dumneavoastră din care categorie faceți parte?
Încercați să răspundeți la următoarele întrebări și veți vedea.

1. Ce fotografie ați alege pentru un calendar?

- a) o fotografie cu malul unui lac liniștit, în plină vară, încărcat de verdeață;
- b) o fotografie cu piscul unui munte, cu o plantă alpină în prim-plan și cu un norișor pe fundal.

2. Ce peisaj vi se pare mai idilic?

- a) malul unui lac liniștit, în plină vară, încărcat de verdeață;
- b) piscul unui munte, cu o plantă alpină în prim-plan și cu un norișor pe fundal.

3. Consăcrați mult timp hobby-urilor dumneavoastră?

- a) da;
- b) nu atît cît mi-aș dori;
- c) nu, nu am timp.

4. Sînteți invitat la o serată. La ce oră vă faceți apariția?

- a) chiar la început;
- b) în prima oră;
- c) în circa două ore de la începere.

5. Credeți că un sfîrșit fericit este

indispensabil unui film de ficțiune?

- a) da;
- b) nu.

6. Păstrați o îmbrăcăminte care vă place să o purtați pînă cînd aceasta este complet uzată?

- a) nu;
- b) da, și în acest caz o port relaxat;
- c) bineînțeles, dar nu oricare.

7. Vă place să mergeți la serbări cîmpenești?

- a) da;
- b) nu;
- c) uneori.

8. Ați reușit să vă realizați deja unele vise din perioada adolescenței?

- a) nu, nici unul;
- b) unele, dar puține;
- c) da, chiar și în prezent.

9. O fotografie reprezentînd o tufă înflorită vă dă impresia de dezordine?

- a) da;
- b) nu.

Psihotest

Calcularea punctajului

Cu ajutorul următorului tabel calculați-vă punctajul.

Răspuns	Întrebare								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
a	1	4	4	0	1	0	0	0	1
b	4	1	2	2	4	2	4	2	4
c	—	—	0	4	—	4	2	4	—

Interpretarea rezultatelor

● De la 0 la 10 puncte.

Nu țiineți deloc să vă faceți remarcă, ba chiar dimpotrivă! De fapt, vă simțiți bine doar dacă faceți parte din "marea majoritate". Nu resimțiți nici o dorință să vă distingeți față de ceilalți. De altfel, chiar atunci când nu sînteți de acord cu cei din jur, evitați să vă exprimați deschis păreri personale.

Încercați să aveți, din cînd în cînd, curajul de a vă impune! Aceasta vă va permite să întîlniți oameni interesanți și să vă puneți în valoare calitățile.

● De la 11 la 20 de puncte.

Nu vă place să ofensați sau să iritați pe cineva! Nu îndrăzniți să vă faceți remarcă și țiineți să respectați conveniențele. Totuși, ajungeți uneori să puneți o notă personală în discuțiile pe care le purtați. Dar tentativele dumneavoastră de a vă afișa personalitatea nu sînt imediat remarcate. De fapt, ele trec adeseori neobservate din cauza rarității lor.

Respectați-i pe ceilalți, este mai bine, dar aceasta nu trebuie să fie un obstacol pentru a vă pune în valoare propria personalitate cît mai des posibil.

● De la 21 la 30 de puncte.

Ați dezvoltat un stil propriu și idei foarte personale. De aceea vă place să

arătați celorlalți propria manieră de a acționa. Totuși, știți să respectați părerea celorlalți. Este însă imposibil a se pune problema ca aceștia să vă determine să vă schimbați opinia. Aveți o personalitate puternică, desigur, dar știți totodată să acceptați și păreri contrare.

Sînteți foarte apreciat în anturajul în care vă aflați, deoarece sînteți sigur de sine, fără a fi, totuși, autoritar.

● Peste 31 de puncte.

Nu este nici o îndoială, aveți o personalitate foarte puternică. Poate prea multă! Faceți orice pentru a vă remarca, fiind pe punctul de a irita pe cei din jur. Din principiu, aveți în mod sistematic o altă părere decît a celorlalți, chiar dacă în forul dumneavoastră interior sînteți de acord cu ei.

A avea idei personale și un stil propriu este bine, însă ce-i prea mult strică! Riscați să deveniți pentru cei din jur bizar și încăpățînat. Faceți deci puțin efort pentru a fi mai natural...

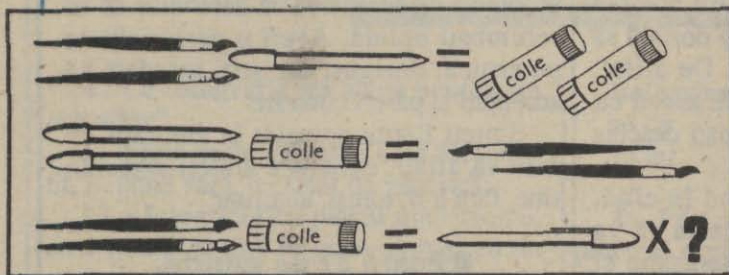
*Traducere și adaptare:
Corneliu C. TOCAN,
Iulia DUMITRIU*

Gimnastică cerebrală

Ca și corpul, și
inteligenta se fortifică.
Astăzi specialiștii sînt
unanim de acord că
pentru păstrarea
facultăților mintale
intacte cel mai bun
mijloc este de a gîndi
fără încetare. Vă invităm
și pe dumneavoastră să
faceți același lucru.

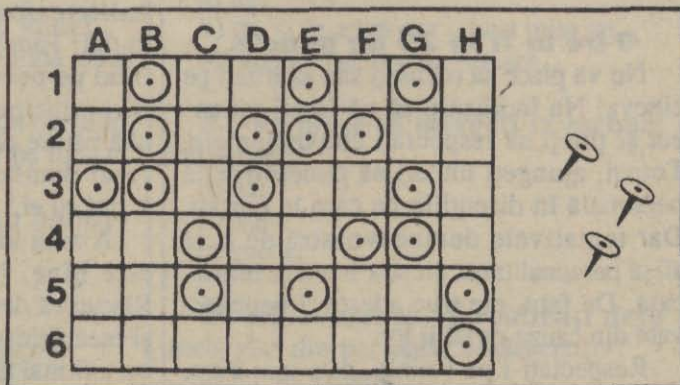

1. Toate obiectele din desenul de mai sus sînt
cîte două, cu o excepție. Care anume?

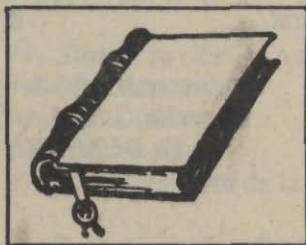

2. Copiii, se știe, au obi-
ceiul să facă troc. Priviți
cu atenție desenul alăturat;
după ce observați felul în
care s-a desfășurat schim-
bul în primele două exem-
ple, găsiți cîte pixuri tre-
buie să se afle în al treilea
lot de obiecte.

3. Unde trebuie plasate
ultimel' două pioneze
pentru a forma trei alinia-
mente de cinci pioneze
(orizontal, vertical și pe
diagonală)?

4. De cîte ori a fost folosită cifra 2 pentru a numerota
paginile acestei cărți de 222 pagini?

5. Aranjați volumele enciclopediei în ordine executînd de trei ori la rînd următoarea operație: luați trei volume alăturate și plasați-le între alte două volume.

6. Care tub dintre cele patru conține culoarea albastru, știind că galbenul nu se află lîngă roșu, care nu se află alături de verde, acesta din urmă găsindu-se la una din extremități, și mai știind că roșul este mai la dreapta față de verde?

7. Cu ajutorul celor două cîntare din desen, așezați cele trei flacoane în ordine, de la cel mai ușor la cel mai greu.

*Traducere și adaptare:
Lia DECEI*

Răspunsuri

1. Rigla.

2. 8 pixuri (1 tub de adeziv = 3 pixuri; 2 pensule = 5 pixuri).

3. 3F; 4D; 4E.

4. Luați volumele 4, 2 și 6 și puneți-le între 3 și 7. Luați volumele 2, 6, 7 și plasați-le între 1 și 8. Luați volumele 3, 4 și 5 și

așezați-le între 2 și 6. (Există variante la această soluție.)

5. Tubul 2 (1 verde, 3 galben, 4 verde).

6. De 69 de ori.

7. Flacoanele triunghiular, pătrat, rotund. ■

5 ani de la
aparitie!

